

Pozice kurátora v systému penitenciární a postpenitenciární péče

Irena Peterková

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Irena PETERKOVÁ**
Osobní číslo: **H118231**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Pozice kurátora v systému penitenciární
a postpenitenciární péče**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na problematiku resocializace po návratu z výkonu trestu odnětí svobody,
- na hledání odpovědi na otázku, jakou pozici ve světě propuštěných zaujímá sociální kurátor,
- na možnosti soc. pedagogiky při resocializaci klientů a ochrany společnosti.

Součástí práce bude sociologické šetření provedené kvalitativní metodou na zjištění možností a metod sociální práce kurátora k pomoci klientů a ochraně společnosti před recidivou sociálně patologických jevů.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

KELLER, J. Úvod do sociologie. 4. vyd. Praha: Slon, 1999.

MOŽNÝ, I. Česká společnost – nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života. 1. vyd. Praha: Portál, 2002.

MÜHLPACHR, P. a VAVŘÍK, M. Sociální patologie – skriptum Brno: IMS Brno, 2010.

MÜHLPACHR, P. Speciální pedagogika – skriptum Brno: IMS Brno, 2010.

NETÍK, K. a NETÍKOVÁ, D. Vybrané kapitoly z forenzní psychologie pro právníky. Praha: Karolinum, 1994.

SUCHÝ, O. Dlouhodobé tresty odnětí svobody a jejich výkon. 1. vyd. Praha: Leges, 1992.

VOŇKOVÁ, J. a CHALUPOVÁ, J. Sociální práce s pachateli. 1. vyd. Praha: Leges, 1992.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jaromír Pospíchal

Institut mezioborových studií

Datum zadání bakalářské práce:

16. března 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2013

V Brně dne 16. března 2012

prof. PhDr. Pavel Mühlpachr, Ph.D.

vedoucí ústavu

PhDr. Miloš Jůzl, Ph.D.

vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

29.3.2013

V Brně

Irena Peterková

.....
Jméno, příjmení studenta

.....
Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jim dosažených v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělků dosažených školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá problematikou pozice sociálního kurátora v systému penitenciární a postpenitenciární péče ve světě odsouzených k výkonu trestu a zejména propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody. Práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou.

Teoretická část je zaměřena na vymezení všech pojmů, které jsou v této oblasti důležité. Je v ní popsána práce sociálního kurátora od historie přes legislativní úpravu až po metody jeho práce, dále vznik penitenciární a postpenitenciární péče, účel a recidiva trestu. Ukončena je problematikou resocializace a přínosem sociální péče.

Praktická část je věnována kvalitativnímu výzkumu. Metoda výzkumu byla zvolena formou polostrukturovaného rozhovoru u vybraných respondentů, který byl zaměřen na získání informací o kvalitě a přínosu práce sociálního kurátora v resocializaci propuštěných z výkonu trestu. Informace jsem získala od klientů v regionu Žďár nad Sázavou. Závěrečná část obsahuje vyhodnocení výzkumu.

KLÍČOVÁ SLOVA: penitenciární a postpenitenciární péče, kurátor, odsouzený, propuštěný, trest odnětí svobody, věznice, resocializace, ochrana společnosti

ABSTRACT

The bachelor work deals with the topic of a probation officer and his role in a penitentiary and post-penitentiary system. The attention is paid to the convicted persons before serving their sentences of imprisonment but above all to those released from prison. The paper is divided into a theoretic and a practical part.

The theoretic part is aimed to explain all the important concepts of the field. There is a focus on explaining what a probation officer is supposed to execute. It also brings the history of this profession from its dawn throughout the law-making processes development up to the methods of their work. Further is treated with the origin of penitentiary and post-penitentiary care, the purpose and the sentence relapse. The end of the paper deals with the problem of social rehabilitation and the contribution of social care to the society.

The practical part is dedicated to a qualitative research. A half-structured dialogue was set as a research method for dialogues with selected respondents. They were inquired the information about the quality of the probation officer's work especially about their assistance in the process of prisoner social rehabilitation. The information for this research was obtained from the PMS clients in the district of Žďár nad Sázavou.

The final part contains research assessment.

KEY WORDS: penitentiary and post-penitentiary care, probation officer, the convicted person, released prisoner, a (custodial) sentence, prison, rehabilitation, society protection.

Poděkování

Děkuji především vedoucímu bakalářské práce panu Mgr. Jaromíru Pospíchalovi za množství užitečných informací a cenných rad poskytnutých během vypracování mé bakalářské práce. Dále děkuji doc. Ing. Antonínu Řehořovi, CSc. za jeho semináře k zpracování bakalářských prací, které byly velmi přínosné. V neposlední řadě děkuji své rodině za podporu při psaní této práce.

„Vždycky měj něco, na co se můžeš těšit. Ať je to cokoliv. Když to nebudeš mít, ztratíš zájem a vyhoříš.“

neznámý autor

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Pozice kurátora v systému penitenciární a postpenitenciární péče“ zpracovala samostatně a použila jsem literaturu uvedenou v seznamu použité literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

24.04.2013

Irena Peterková

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 SOCIÁLNÍ KURÁTOR.....	12
1.1 HISTORIE PRÁCE SOCIÁLNÍHO KURÁTORA	12
1.2 LEGISLATIVNÍ ÚPRAVA	14
1.3 SOUDOBÝ STAV PRÁCE SOCIÁLNÍCH KURÁTORŮ A REFORMA VEŘEJNÉ ZPRÁVY	15
1.4 METODY A OBSAH PRÁCE SOCIÁLNÍHO KURÁTORA.....	19
2 PENITENCIÁRNÍ A POSTPENITENCIÁRNÍ PÉČE	22
2.1 DŮVODY VZNIKU PENITENCIÁRNÍ PÉČE	23
2.2 DŮVODY VZNIKU POSTPENITENCIÁRNÍ PÉČE.....	24
2.3 ZAMÝŠLENÉ CÍLE POSTPENITENCIÁRNÍ PÉČE	26
3 TREST	27
3.1 POJEM TREST A JEHO ÚČEL	27
3.2 RECIDIVA TRESTU.....	28
3.3 VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR	29
4 RESOCIALIZACE.....	32
4.1 VÝCHOVNÁ FUNKCE TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY	32
4.2 PROBLEMATIKA RESOCIALIZACE PO NÁVRATU Z VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY	33
4.3 PŘÍNOS SOCIÁLNÍ PÉČE, PREVENCE, PORADENSTVÍ PRO SPOLEČNOST	34
II PRAKTICKÁ ČÁST	39
5 SOCIOLOGICKÝ VÝZKUM.....	40
5.1 CÍL SOCIOLOGICKÉHO VÝZKUMU.....	40
5.2 METODA VÝZKUMU A STANOVENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	40
5.3 PROSTŘEDÍ VÝZKUMU	42
5.4 ZÍSKANÁ DATA – ROZHOVORY.....	42
5.5 ANALÝZA DAT.....	55
ZÁVĚR.....	58
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	60
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	63
SEZNAM PŘÍLOH.....	64

ÚVOD

Ve své bakalářské práci se budu zabývat problematikou pozice sociálního kurátora v systému penitenciární a postpenitenciární péče ve světě odsouzených k výkonu trestu odnětí svobody a zejména propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody. Jedním z důvodů výběru tohoto tématu je moje osobní zkušenost z práce na sociálním odboru městského úřadu ve Žďáře nad Sázavou. Dalším důvodem je má rodinná zkušenost se sociální pomocí kurátora. Má práce je zaměřená na region Žďár nad Sázavou.

Cílem mé bakalářské práce bude objasnit problematiku práce sociálního kurátora. Chtěla bych přiblížit všem okruh problémů resocializace klienta po návratu z výkonu trestu odnětí svobody. Dále budu hledat odpovědi na otázku, jakou pozici ve světě propuštěných zaujímá sociální kurátor, a budu charakterizovat možnosti využití sociální pedagogiky při resocializaci klientů a ochrany společnosti.

Práce sociálního kurátora zachycuje velmi obsáhlou oblast problémů postpenitenciární péče, její nezastupitelnou úlohu v procesu resocializace člověka, který spáchal trestný čin, byl za něj odsouzen a nyní chce začít znovu žít podle společensky vymezených pravidel. Jeho pedagogické působení, sociální pomoc a poradenství přispívají k řešení jednoho z hlavních problémů současné trestní politiky, kterým jsou recidivisté, tj. osoby, které jsou opakovaně trestané. V mé práci bude zpracována práce sociálního kurátora od historie po současnost.

Drobný sociologický výzkum provedu kvalitativní metodou polostrukturovaného rozhovoru s klienty sociálního kurátora a také přímo se sociálními kurátory.

S odsouzenými a propuštěnými lidmi z výkonu trestu se neseťkává pouze sociální kurátor, ale setkáváme se s nimi my všichni, celá naše společnost v každodenním životě. Pro velkou část naší společnosti to není z hlediska jejího přístupu k lidem co spláchali trestný čin příjemná situace. Při sledování médií, sdělovacích prostředků a internetu se pachatelé nejrůznějších trestných činů ohánějí lidskými právy, demokracií a projev lítosti nad tím, co spáchali, působí na veřejnost pouze jako účelové gesto k obměkčení soudu. Část veřejnosti by také byla pro vyšší sazby trestů a pro snížení věkové hranice trestní odpovědnosti. Návrat z výkonu trestu není lehká záležitost jak pro propuštěné osoby, tak pro veřejnost. Důležitou roli v tomto směru sehrává právě úloha sociálního kurátora, jehož práce je zaměřena na resocializaci propuštěných, na jejich návrat zpět do společnosti, k rodinám, do zaměstnání a běžného života. Propuštění se mohou obrátit na další

státní i nestátní organizace, které ve své práci také zmíním. Důležité místo v návratu do běžného života má rodina propuštěného, za jejíž podpory se situace po propuštění nejlépe zvládá, jak po stránce psychické, tak i materiální. Nejdůležitější ovšem je, že každý jedinec musí chtít sám změnit své jednání a chování a to bývá po delším pobytu ve věznicích často to nejnáročnější.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SOCIÁLNÍ KURÁTOR

Sociální kurátor je specializovaný sociální pracovník, který se zaměřuje na práci se zletilými sociálně rizikovými jedinci nebo skupinami obyvatel, ohroženými sociálním vyloučením. Jeho náplní práce je terciární prevence a také sociální prevence kriminality. (Antoni, 2004)

Slovník sociální práce (Matoušek, 2003) uvádí definici sociálního kurátora: „*Odborný pracovník státní sociální pomoci v ČR, který poskytuje kontinuální poradenskou a socioterapeutickou službu a pomoc při překonávání obtížných životních situací svým klientům.*“

Současná platná právní úprava nazývá klienty sociálního kurátora občany společensky nepřizpůsobenými. Velkou část této klientely představují občané propuštěni z výkonu trestu odnětí svobody, kterým bez pomoci společnosti hrozí sociální vyloučení a propadnutí se do chudoby, z důvodu jejich tíživé životní situace.

1.1 Historie práce sociálního kurátora

Sociální kurátor má v Čechách i na Moravě svou historii, která počíná rokem 1968. Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR uskutečnil experiment „postpenitenciární péče v rámci rozsáhlejšího výzkumu faktorů recidivy“. Už v té době se experiment pojmenoval „Projekt Řásnovka“ podle místa prvních kanceláří výzkumníků.

Do Projektu Řásnovka bylo zařazeno sto odsouzených, se kterými se pracovalo po dobu jednoho roku po odchodu z věznice. Výzkum prověřil použití tří metod práce s propuštěnými osobami a to metody sociální práce, metody psychoterapeutické a spolupráci s dobrovolníky. Výzkum dokázal, že kvalitně provedená sociální práce může velmi účinně přispět k omezení počtu recidivujících pachatelů. Metody psychoterapeutické se ukázaly jako vhodný doplněk k sociální práci, avšak velmi nákladné a málo efektivní. Při spolupráci s dobrovolníky se nepodařilo vytvořit fungující síť dobrovolníků a tuto metodu ověřit. Tyto zkušenosti doporučovaly použití sociální práce na úrovni sociálního servisu a poradenství. Od počátku bylo zřejmé, že pouhá postpenitenciární péče nebude stačit a činnost kurátorů směřovala ke kontinuální práci s klientem.

(Antoni, 2004).

Ze závěrečné zprávy Projektu Řásnovka vyplývá, že již v průběhu konání ročního experimentu práce s propuštěnými se na výzkumné pracoviště obrátilo dalších tři sta osob,

keré žádaly o pomoc. Jednalo se jak o propuštěné z výkonu trestu, tak i rodinné příslušníky propuštěných i odsouzených osob a další. Tato skutečnost napomohla k budování sítě sociálních kurátorů, kteří byli ještě v průběhu trvání projektu začleněni jako specializovaní pracovníci postpenitenciární péče do sociálních odborů okresních národních výborů a obvodních úřadů měst. Současně za trvání projektu bylo v Praze zřízeno první specializované pracoviště s názvem Oddělení zvláštní péče při Správě sociálních služeb Hl. města Prahy, které se následně stalo školícím centrem pro kurátory z celé republiky. (Antoni, 2004).

Projektem Řásnovka byla odstartována existence specifické sociální služby, která svým zaměřením a rozsahem obstojí i v evropském kontextu, kde bývá více pravidlem kombinace tzv. následné péče s probačními prvky. (Antoni, 2004).

Práce sociálních kurátorů byla metodicky vedena MPSV, kde bylo v roce 1971 k tomuto účelu zřízeno Oddělení péče o občany společensky nepřizpůsobené. Významná činnost tohoto oddělení byla zejména publikační. Výrazné zkvalitnění a sjednocení praxe přinášeli pravidelně vycházející časopisy „Práce sociálních kurátorů“ a metodické sborníky „Péče o společensky nepřizpůsobené občany“. Sociální kurátoři v sedmdesátých letech dvacátého století měli svá působišťe na okresních národních výborech a jejich prvotní náplní práce byla pomoc a péče o osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody. K rozšíření péče na další skupiny nepřizpůsobených osob došlo na základě společenských a legislativních změn, a ty vedly ke zvyšování požadavků práci sociálního kurátora. V rámci tehdejších krajů byli mezistupněm metodiků MPSV a sociálních kurátorů tzv. krajští sociální kurátoři, vykonávající kontrolní, metodickou a vzdělávací činnost. První koncepce sociální péče o osoby společensky nepřizpůsobené byla vytvořena v roce 1975. (Gojová a kol., 2007).

Od 1. 1. 2003 kdy došlo ke zrušení okresních úřadů. Veškeré kompetence v oblasti sociální péče o osoby společensky nepřizpůsobené byly přeneseny na obecní úřady s rozšířenou působností. Ty pak následně rozhodovaly a řídily péči o tuto skupinu osob. V rámci reformy byla ustanovena funkce koordinátora sociální péče koordinujícího pomoc pro osoby společensky nepřizpůsobené a sociální kurátor měl vykonávat pouze přímou práci s klientem. Ovšem v běžné praxi obě tyto pozice vykonával jeden a týž pracovník jako kumulovanou funkci. (Gojová a kol., 2007).

1.2 Legislativní úprava

Jako vše v této zemi se i práce sociálního kurátora řídí platnými právními předpisy. V rámci transformace veřejné správy však tyto předpisy doznaly podstatných změn.

Práce sociálních kurátorů se až do roku 1976 opírala o extenzivní výklad § č. 79 zákona č. 55/1956 Sb. o sociálním zabezpečení: „*Občanům, kteří se přechodně ocitli, nebo žijí v mimořádně obtížných poměrech, se poskytují služby, jichž je třeba k překonání těchto poměrů*“. Zákon č. 59/1965 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody současně ukládal národním výborům, aby pečovaly o vytváření vhodných podmínek pro dovršení nápravy odsouzených po propuštění z výkonu trestu ve spolupráci se společenskými organizacemi.

Od 1. ledna 1976 vstoupil v platnost zákon ČNR č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení a také zákon ČNR č. 129/1975 Sb., o působnosti orgánů ČSR v sociálním zabezpečení. K oběma zákonům byl prováděcí předpis - vyhláška MPSV ČSR č. 130/1975 Sb., která v čtvrtém díle podrobně rozváděla péči o společensky nepřizpůsobené občany.

Triumvirát zákona o sociálním zabezpečení, působnostního zákona a prováděcí vyhlášky byl zrušen a v roce 1988 nahrazen přijetím nových zákonů: zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení; zákona č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České socialistické republiky v sociálním zabezpečení a prováděcí vyhlášky MPSV ČSR č. 152/1988 Sb.

Po mnoha novelizacích a úpravách platí oba zákony z roku 1988 dosud. Vyhláška MPSV č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon ČNR o působnosti orgánů v sociálním zabezpečení nahradila původní prováděcí vyhlášku.

Hlava šestá zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, v § 90-91 ustanovuje péči o občany, kteří potřebují zvláštní pomoc a o občany společensky nepřizpůsobené.

Zákon č. 114/1988 Sb. v § 42-43 rozvádí podrobně kompetence jednotlivých orgánů v sociálním zabezpečení při práci s občany společensky nepřizpůsobenými.

Práci sociálního kurátora upravuje další řada právních norem. V oblasti trestního práva to je zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, který ukládá věznicím v § 20 a 43 povinnost umožnit poskytování sociálních a duchovních služeb odsouzeným za účelem pomoci při vytváření příznivých podmínek pro samostatný způsob života.

Také ve vyhláškách upravujících výkon vazby (vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby) a výkon trestu (vyhláška č. 245/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody) je napsán pojem sociální kurátor. Tyto právní předpisy umožňují kurátorům vstup a působení ve věznicích vazebních i pro výkon trestu odnětí svobody a tím umožňují realizaci kontinuální sociální práce.

Dále zákon č. 257/200 Sb., o probační a mediační službě v § 5, odst. 2 uvádí, že probační a mediační služba při výkonu své působnosti úzce spolupracuje s orgány, kterým přísluší podle zvláštního zákona poskytování sociální péče občanům společensky nepřízpůsobeným.

Pojem sociální kurátor se též vyskytuje ve vyhlášce Ministerstva zdravotnictví ČR č. 187/1989 Sb., kterou se provádí zákon o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniami. Kurátor může podle této vyhlášky vznést podnět k lékařskému vyšetření závislých osob.

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy ukládá řediteli povinnost dítěti umožnit kontakt se sociálním kurátorem.

V posledním desetiletí 20. století byla činnost sociálních kurátorů na poli terciární prevence ošetřena několika usneseními vlády. Jedná se o usnesení vlády č. 341/1994 k „Programu sociální prevence a prevence kriminality“. Dále se jedná o usnesení vlády č. 209/1997 ke „Strategii prevence kriminality do roku 2000“ a ještě usnesení vlády č. 1265 ze dne 11. 12. 2000 ke správě Ministerstva vnitra o plnění úkolů, které vyplývají ze „Strategie prevence kriminality na léta 2001-2003“.

Celou dobu existence sociálních kurátorů provází roztržštěná a nejednotná legislativní vymezení jejich činnosti a lze říci, že přetrvávají dosud. Nebezpečí nejednotné právní úpravy už konstatuje závěrečná zpráva Projektu Řásnovka, kde byla vyslovena nutnost o vytvoření jednoznačné a kvalitní právní úpravy.

Nověji pak na ní poukazuje autorka Jiřina Voňková (1992), kdy s politováním konstatuje roztržštěnost legislativní úpravy práce sociálních kurátorů i v polistopadových podmínkách. (Antoni, 2004).

1.3 Soudobý stav práce sociálních kurátorů a reforma veřejné zprávy

V současné době je zařazen sociální kurátor dle místních zřízení obcí na městských úřadech, úřadech městských částí či magistrátních úřadech. Pracuje na odboru sociálním,

v oddělení sociální prevence, oddělení sociálně – právní ochrany dítěte, oddělení péče o seniory a další oddělení úřadu. Tato mnohotvárnost způsobuje kumulaci práce sociálních kurátorů s dalšími agendami, což je ze strany sociálních kurátorů vnímáno většinou negativně. (Gojová a kol., 2007).

Sociální kurátor se musí při své práci neustále vzdělávat, seznamovat se zákonnými normami, vyhláškami a předpisy příslušných ministerstev. Své vědomosti si doplňuje zejména v oblastech:

- sociální práce, občanského a trestního práva, sociální politiky, ekonomie;
- společenských věd - sociologie, sociální pedagogiky, sociální patologie, psychologie, filosofie, sociální i kulturní antropologie;
- biomedicínských - somatologie, psychiatrie, biologie člověka;
- speciální poznatky - sociální komunikace, psychologie volného času, práce s internetem.

U činnosti sociálních kurátorů je třeba zdůraznit, že se nejedná o klasickou administrativní práci spojenou s úřadem a kanceláří. Je to specifický druh sociální práce zaměřené především na terciální prevenci před sociálně patologickými jevy. Svou činností se v dané lokalitě podílejí na systému sociálních služeb a zapojují se i do neregionální úrovně pomoci ohroženým a sociálně vyloučeným. Sociální kurátor využívá především metody terénní sociální práce, krizové intervence, odborného poradenství, rozhovoru, socioterapie, depistáže aj. (Davidová a kol., 2010)

Reformu veřejné zprávy a s ní související reformu sociálních služeb odstartoval zákon č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů s účinností od 1. 1. 2003. Tento zákon přenesl část kompetencí sociálního kurátora na obec v samostatné působnosti.

Nejvýznamnější změnou v zákoně byl převod kompetence okresních úřadů v § 43 - poskytování výchovné, poradenské a psychologické péče do samostatné působnosti obcí v § 42 novelizovaného znění zákona č. 114/1988 Sb., současně s definiční změnou na poskytování sociální poradenské péče. Na první pohled nepatrná změna však znamenala v praxi přenesení nejpodstatnější části obsahu práce kurátora do samostatné působnosti obce. Model práce před reformou znal pouze „jeden typ“ sociálního kurátora, který vykonával svou činnost pro vymezené správní území - okres, městský obvod magis-

trátních měst. Zatímco současná právní úprava představuje přechod na „dvoutypový“ model práce s občany společensky nepřizpůsobenými. Různý typ představuje sociální kurátor jako pracovník obecního úřadu obce s rozšířenou působností a sociální kurátor obce, který vykonává onu sociální poradenskou péči. Sociální kurátoři poukazovali zejména na skutečnost, že není možné, aby každá obec zajistila kvalifikovanou sociálně-právní pomoc občanu, který je společensky nepřizpůsobený. (Antoni, 2004).

Právní základ

Činnosti sociálního kurátora legislativně vymezují zejména tyto tři zákony:

- zákon č.108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č.110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů

Jednotlivé zákony jsou doplňovány:

- vyhláškou č. 504/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi, ve znění vyhlášky č. 626/2006 Sb.
- vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách
- metodickým pokynem č. 2/2006 k zákonu č.111/2006 Sb., který byl upraven a doplněn metodickým pokynem č. 7/2007 k zákonu č. 111/2006 Sb.
- dále doporučenými postupy MPSV ČR k vybraným oblastem zákona o sociálních službách a doporučený postup k vybraným otázkám vztahujícím se k působnosti obcí a krajů podle zákona č. 118/2006 Sb.

V rámci činnosti obecních úřadů obcí s rozšířenou působností vymezuje zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, cílovou skupinu sociálních kurátorů. V § 92 písm. b), je uvedeno, že se jedná o osoby ohrožené sociálním vyloučením z důvodu předchozí ústavní nebo ochranné výchovy nebo výkonu trestu a také osoby, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností.

V § 2 odst. 6 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, je rovněž vymezena cílová skupina sociálního kurátora, podle kterého za osobu v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi považovat také osobu, která nespĺňuje podmínky uvedené v odst. 2, ale v daném čase, s ohledem na neuspokojivé

sociální zázemí a nedostatek finančních prostředků nemůže úspěšně sama řešit svoji finanční situaci a je ohrožen a sociálním vyloučením. Jsou to zejména osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody nebo z výkonu vazby, osoby po ukončení léčby chorobných závislostí propuštěných ze zdravotnických zařízení, psychiatrické léčebny nebo léčebného zařízení pro chronické závislosti. Dále to jsou osoby propuštěné ze školského zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy nebo z pěstounské péče po dosažení zletilosti, respektive v 19 letech. Do této skupiny patří také osoby, které nemají uspokojivě naplněny životně důležité potřeby vzhledem k tomu, že jsou osobami bez přístřeší a také osoby, jejichž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby.

(zákon č. 108/2006 Sb.; zákon č. 110/2006 Sb.; zákon č. 111/2006 Sb., Vy. 504, 505/2006, metodický pokyn 2, 7/2006)

Od 1. ledna 2012 dochází ke změnám v právní oblasti. Dne 1. ledna 2012 nastupuje v účinnost zákon č. 366 ze dne 6. listopadu 2011, s výjimkou čl. VIII. bodů 1 až 3, které nabývají účinnosti až dnem vyhlášení a také s výjimkou č. III. bodu 47, který nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2014.

Zákonem č. 366/2011 Sb. se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky, ve znění pozdějších předpisů a další zákony, které s ním souvisí. (zákon č. 366/2011 Sb.)

V rámci sociální reformy dochází od 1. ledna 2012 i ke sjednocení výplaty všech nepojistných dávek sociální ochrany, které jsou vypláceny kontaktními pracovišti Úřadů práce České republiky. Nejenom dosud poskytované dávky státní sociální podpory a podpory v nezaměstnanosti, ale i vyplácení dávek pomoci v hmotné nouzi, dávek pro osoby se zdravotním postižením a agenda příspěvku na péči přechází od 1. ledna 2012 na úřad práce. U všech poskytovaných dávek dochází také ke změně jejich přiznání a pro všechny dávkové agendy je zavedena nová počítačová aplikace.

(Sdělení Úřadu práce České republiky ze dne 21. 12. 2011).

1.4 Metody a obsah práce sociálního kurátora

Sociální kurátor používá ke své práci celou řadu metod a technik sociální práce. Výběr metody záleží na samotném kurátorovi, jeho pracovních podmínkách a také na daném případě a situaci klienta. Před použitím jakékoli metody je vždy důležité provést sběr informací, diagnostikovat překážku a následně zvolit metodu činnosti založenou na pomoci. (Bakošová, 2011)

Stěžejní metodou práce sociálních kurátorů je kontinuální sociální práce zejména s pachateli trestného činu a dalšími okruhy klientů. Předpokládá zde spolupráci s klientem po celou dobu jeho problémové situace, resp. celou dobu klientova zájmu o spolupráci s kurátorem. Kontinuální sociální práce je metodou, kterou minimalizuje následky nepříznivé sociální situace svých klientů, usiluje o navázání socioterapeutického vztahu s klientem, kterým sleduje dlouhodobé a komplexní působení na klienta ve smyslu poskytování všestranné pomoci a že především dlouhodobá spolupráce může výrazněji změnit jeho postoje a situaci, jelikož klienti kurátora se do problémových situací často dostávají opakovaně. (Antoni, 2004).

„Kontinuální práce je speciální formou případové práce, resp. vedení případu. Jde o individuální podporování klientových schopností vyrovnat se s problémy při současném důrazu na koordinační a mediační činnosti sociálního pracovníka. Základní činností je poradenství“. (Matoušek, 2003, s. 14)

Podle Matouška rozeznáváme dva druhy poradenství – základní a odborné. Ty poskytují klientům informace o nárocích, službách a možnostech řešení jejich tíživé situace. (Matoušek, 2008)

Odborné poradenství navíc dává klientům přímou pomoc na vyřešení praktické stránky jejich konkrétních problémů. Součástí odborného poradenství je také terapeutická pomoc. (Bednářová, Pelech, 2003)

Nejpoužívanější technikou práce sociálního kurátora jsou rozhovor, přímé osobní jednání s klientem, ale také i jednání s institucemi, které mohou ovlivnit situaci klienta. Pro rozhovor s klientem si musí sociální kurátor zvolit vhodné místo, aby nedocházelo k negativnímu narušování či k rozptylování klienta. Zkušený a schopný kurátor se při efektivní komunikaci dokáže vžít do situace druhého, dát mu najevo ochotu a pochopit ho. V případě klientova nesouhlasu zachová klid a zvolí vhodný přístup k námitkám. Snaží se aktivně vnímat klienta, udržovat s ním oční kontakt, přiměřenou vzdálenost,

přiměřenou intonaci hlasu a výběr slov. Rozhovor patří k základním sociálně výchovným metodám sociální pedagogiky. (Bakošová, 2011)

Další metodou, kterou sociální kurátor běžně používá, je práce s rodinou klienta - obnovení komunikace mezi odsouzeným a rodinou, konzultace o situaci po propuštění, spoluvytváří podmínky pro jeho úspěšnou koexistenci v sociální skupině např. pracovním týmu. Dále je to skupinová práce – přednášková práce ve věznicích a komunitní práce. Do profesního souboru patří také krizová intervence – především prevence tzv. krize prvního dne a také krize ze svobody. Důležitou součástí práce kurátora je terénní sociální práce, známá spíše jako sociální šetření. Sociální šetření probíhá s klienty v jejich přirozeném prostředí. Kontaktuje nejen klienty ve věznicích, ale také v ústavech, léčebnách, na ulicích a v azylových zařízeních a připravuje společně se zaměstnanci těchto zařízení plynulý přechod klientů do života mimo tato zařízení. Sociální kurátor vede své klienty k upevňování a vytváření pozitivních vazeb k okolí, zabraňuje jejich sociální izolaci. Snaží se o omezení vlivu sociálně patologických skupin na klienta, zpracovává sociální anamnézu a diagnózu, individuálně vyhodnocuje naléhavost jednotlivých hledisek klientovy situace a společně s ním vypracovává postup řešení. Vyjednává a předjednává, je-li k tomu zmocněn, v zájmu klientů, především záležitosti spojené s ubytováním, zaměstnáním a materiálním zabezpečením po návratu do běžného života. Sociální kurátor poskytuje klientům a všem občanům sociálně – právní poradenství při řešení kritických životních situací. (Antoni, 2004)

Sociální kurátor spolupracuje s klienty, kteří ho sami vyhledali, ale sám také oslovuje potenciální klienty, a přitom vždy respektuje práva klientů a princip dobrovolnosti spolupráce, dodržuje profesní etiku stanovenou kodexem.

(<http://www.eticky-kodex.cz/eticky-kodex-socialnich-pracovniku-cr/>)

Pro všechny metody platí zásada dobrovolnosti spolupráce, kdy veškeré techniky jsou založeny především na dobrovolnosti ze strany klienta. Mezi další zásady používaných metod by mělo patřit nabuzení klienta konstruktivně řešit složité situace a postupně vyrovnávat své společenské deficity. (Kraus, 2008)

Vyhledávání ohrožených osob – potencionálních klientů sociálního kurátora nazýváme depistážní činnost. Depistáž se provádí:

- v terénu, např. v noclehárnách, čekárnách, na ulici, nádražích;

- sociální kurátor využívá informací od dalších organizací, které s ním spolupracují, např. Probační a mediační služba České republiky, od nezávislých neziskových organizací, zdravotnických zařízení, Policie České republiky, Městská policie;
- na základě informací od Vězeňské služby České republiky i na základě návštěv vězeňských zařízení, kde získává informace o potencionálních klientech;
- na základě informací poskytnutých třetí osobou, např. rodinnými příslušníky klienta, jiným klientem. (Davidová a kol., 2010)

Sociální kurátor pracuje s lidmi, kteří nevzbuzují mnoho soucitu, výjimku tvoří jen děti z dětských domovů, což vede často k očeňování práce kurátora. Kurátor je obviňován, že žádá výhody pro lidi, kteří si je nezaslouží. Tyto postoje jsou výrazem nepochopení práce sociálního kurátora a jsou navíc neopodstatněné.

V sociální oblasti došlo postupem času ke změnám jak v pojetí sociální práce a metod, tak v pojetí a přístupu ke klientům. „*Klient je nazírán jako partner sociálního pracovníka v jejich interaktivním vztahu. Klient není objektem působení sociálního pracovníka, ale je brán jako subjekt poskytované sociální péče, činí vlastní rozhodnutí a také nese odpovědnost nejen za své rozhodnutí, ale i za sociální situaci a celý svůj sociální vývoj*“. (Mühlpachr, 2004, s. 54).

Sociální kurátor též vede spisovou dokumentaci, statistické výkazy své činnosti a klientů, účastní se seminářů celoživotního vzdělávání a odborných konferencí, plní další úkoly podle pokynů vedoucího daného sociálního odboru i vedoucího oddělení sociální prevence a sociálně právní ochrany dětí. V neposlední řadě vykonává svoji činnost vždy v souladu s platnou legislativou. Aplikací metod a poznatků ze sociální pedagogiky sociální kurátor usiluje o to, aby co nejvíce minimalizoval dopad nepříznivé sociální situace na klienta a pomohl klientovi se zařazením do běžného života společnosti.

2 PENITENCIÁRNÍ A POSTPENITENCIÁRNÍ PÉČE

Penitence – z latinského *poenitentia* = pokání, lítost, trest – uvádí slovník cizích slov (1971). Přímo v latině slovo *paenitentia* = náprava.

Penitenciariстика neboli penitenciární věda je tedy trestnost a náprava.

Podle Kýry je to nauka o výkonu a účinnosti trestu odnětí svobody. Opírá se o řadu dalších věd, jako jsou: sociální pedagogika, sociologie, psychologie, právní vědy – trestní. Využívá poznatků i kriminologie, viktimologie a dalších vědních oborů. Zabývá se všemi druhy trestů. (Kýr, 2006)

Lze tedy hovořit o penitenciariстice jako o vězeňské vědě.

Pojem penitenciární se používá při zdůraznění, že převýchova, náprava a resocializace je také podstatou věznění a ne pouze tvrdé zacházení.

Autor Sochůrek (2007), zastává termín penologie jako vědy o trestu a trestání, která se zabývá účinky trestu a trestání na pachatele, aby nedocházelo k opakování trestného činu. Penitenciariстiku spojuje až s penitenciární pedagogikou a psychologíí.

Jiní autoři např. Mezník a kol. (1995) poukazují na to, že penologie jako nauka o výkonu trestu a jeho účincích se zabývá reálným výkonem trestů a ochranných opatření, dokonce zahrnuje i alternativní tresty.

Penitenciární péče znamená speciální péče o vězně ve vězení. Jedná se o sociální rekonvalescenci a snaží se o integraci člověka do společnosti. V současné době se na penitenciární péči podílejí sociální kurátoři, speciální pedagogové, psychologové a sociální pracovníci. Je směřována na zacházení s vězněnými pachateli trestných činů a zabývá se legislativními, organizačními, materiálními a personálními podmínkami ve vězení. (Slovník cizích slov, 1971)

Postpenitence – z latinského *post* = po a *poena* = trest.

Postpenitenciární péče je zvláštním druhem sociální péče, která je věnována osobám propuštěným z výkonu trestu odnětí svobody, z ochranného léčení a z ochranné výchovy (u mladistvých), aby se tyto osoby integrovaly do společnosti. V poslední době byla rozšířena o tzv. včasnou pomoc o sociální péči a to už ve fázi trestního řízení u osoby, která byla obviněna. (Keller, 2006)

Postpenitenciární péče byla začleněna do skupiny Péče o občany vyžadující zvláštní pozornost společnosti, jelikož se jedná o společensky nepřizpůsobené občany např. s recidivou trestné činnosti, narkomanií, alkoholem, tuláctvím a jiné. Obsah a rozsah postpenitenciární péče je určen sociální politikou státu a je realizována na základě odborných poznatků a postupů sociální práce.

Její pojem je v literatuře vymezen značně nejednotně a má tři pojetí:

- v užším slova smyslu je poskytována pouze osobám po výkonu trestu odnětí svobody na bázi dobrovolnosti, mimo vězeňská zařízení a to formou sociální péče a sociální pomoci;
- v širším slova smyslu je poskytována pouze osobám po výkonu trestu odnětí svobody nejen na bázi dobrovolnosti, ale i státní formou nuceného (povinného) dohledu (kontroly) nad zvláště narušenými osobami a to v oblasti sociální adaptace, reintegrace, kde je veliké riziko opětného sociálního selhání; (Keller, 2006; Černíková, Makariusová, 1996)
- nejširší pojetí třetí mluví o poskytování sociální péče a pomoci ze strany společnosti na bázi dobrovolnosti, bezplatně a všem pachatelům a to i těm, kteří si odpykali jakýkoliv jiný trest než je trest odnětí svobody. Je to sociální péče velmi nákladná a rozšířila se ještě o tzv. ranou péči, což je pomoc již v momentě konfliktu se zákonem v trestně přípravném řízení. (Černíková, Sedláček, 2002)

Dělíme ji také na:

- nucenou – obvykle vymezenou zákonem a v určité míře nadále omezující propuštěného (např. probace a mediace, ambulantní ochranné léčby, parola atd.);
- dobrovolnou – záleží na dobrovolném rozhodnutí klienta o zahájení i ukončení kontaktu (např. charita, nízkoprahová centra, atd.).

Postpenitenciární péče má plynule navázat na péči penitenciární. (Netík, 1997)

2.1 Důvody vzniku penitenciární péče

Penitenciární péče předchází a plně souvisí s postpenitenciární péčí. Penitenciární péče je směřována na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody. Existence a činnost penitenciární péče probíhá v zařízeních Vězeňské služby České republiky a vychází ze zákona České národní rady číslo 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České repub-

liky. Vězení je symbol represe, převážná část osob nastupující do výkonu trestu upadá do krize, umístění do vězení je pro ně drastická změna. Základem sociální práce ve vězeňských zařízeních je sociální pomoc a výchovná práce s odsouzenými při vstupu do vězení, při pobytu ve vězení i při následném propuštění. Podle Chalupové: na vězně je třeba působit tak, aby oni sami žili životem pro ně přijatelným a aby byla co nejméně ohrožena společnost. (Chalupová, 1992)

Penitenciární péče je realizována např. prostřednictvím nabídky aktivit, především sportovního a kulturního charakteru, pracovní výchovou – zařazováním odsouzeného do zaměstnání i mimo věznice, poskytováním sociálně právního poradenství, metodickou činností formou individuální a skupinové sociální práce, v nabídce jsou také terapeutické techniky různého typu např. psychosociální výcvik, komunitní setkání. Důležitý úkol mají vzdělávací aktivity jako výcvik sociálních dovedností, příprava na budoucí profesi, výuka sebeovládání a upevňování pozitivních návyků a jiné. Všechny tyto programy jsou zaměřeny na prevenci recidivy trestné činnosti odsouzené osoby a pokud možno reálné opětovné začlenění odsouzeného zpět do společnosti.

2.2 Důvody vzniku postpenitenciární péče

Základem pomoci a péče osobám, které si prošly výkonem trestu odnětí svobody nebo pobývaly v jiných zařízeních určených pro výkon soudních sankcí, byla vždy láska k bližnímu svému bez nároku na jakoukoli odměnu. (Mühlpachr, 2004)

V 50. letech 20. století v tehdejší Československu byla snaha a potřeba vypracovat systém péče o osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody. Vládním usnesením č. 864 ze dne 14. 10. 1959 byl přijat dokument o opatřeních k nápravě těchto osob. Pracovníkům věznic tím vzešla povinnost oznámit příslušným orgánům okresních národních výborů ve lhůtě 1 měsíce před propuštěním osoby na svobodu skutečný den propuštění a další údaje, které by měly vliv pro budoucí zaměstnání propuštěného. Nesměla být žádná diskriminace při přijetí propuštěné osoby do zaměstnání.

(Davidová a kol., 2010)

V zákoně č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, se objevila první zákonná podoba systému postpenitenciární péče. V důvodové zprávě se uvádí, že rozhodující význam pro dovršení nápravy odsouzeného pro propuštění z výkonu trestu mají podmínky života na svobodě. Otázka recidivy trestné činnosti se stále častěji spojuje s otázkou péče společnosti o propuštěné osoby z výkonu trestu odnětí svobody.

Odborná veřejnost navrhla v roce 1969, prostřednictvím Koncepce sociálních služeb, vznik systému postpenitenciární péče, který by zajišťoval péči o odsouzené nejen v době pobytu ve věznici, ale i po návratu do běžného života. (Davidová a kol., 2010)

Nejvíce se postpenitenciární péče začala rozvíjet po roce 1989. Návrat vězněné osoby zpět do společnosti je problémem, který řeší mimo penologii ještě pedagogika, psychologie, právnické vědy, andragogika, sociologie a další sociální vědy. O dni, kdy budou propuštěni na svobodu, sní všichni vězňové, ale přechod z vězení do každodenního života běžného občana je velmi náročná životní situace. (Sochůrek, 2007)

Podle Černíkové jsou důvody vzniku postpenitenciární péče následující:

- penitenciární proces nebyl dostatečný, jeho cíle nejsou ustáleny a propuštěný při adaptaci na nové životní podmínky a integraci do společnosti potřebuje odbornou pomoc;
- vysoké procento podlehnutí k negativním vlivům v prvních dnech po propuštění;
- krize prvních dnů na svobodě – „šok ze svobody“, obavy z běžných situací;
- jmenovka „kriminálníka“;
- důsledky prizonizace - působení prostředí a vztahů za mřížemi, ztráta vlastní iniciativy, svobodného rozhodování o splnění povinnosti;
- pocit sociálního vyhubení – ztráta smyslu života, sebevědomí;
- problémy v partnerských vztazích či jejich ztráta;
- heteronomní morálka;
- problémy v nalezení cesty k dětem, ztráta role rodiče;
- znovu vytvoření materiálních podmínek života, ztráta zaměstnání;
- obnova pracovních návyků;
- potřeba splácet dluhy a škody z trestné činnosti;
- lákání bývalých kamarádů a spoluvězňů;
- nebezpečí relapsu zneužívání drog, alkoholu nebo patologického hráčství.

(Černíková, 2005; Sochůrek, 2007)

2.3 Zamýšlené cíle postpenitenciární péče

Cílem postpenitenciární péče dle zákona č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody je dovršení nápravy odsouzených osob po jejich propuštění z vězení.

Myšlenka sociální a odborné péče o propuštěné osoby z výkonu trestu odnětí svobody a také ty, které prošly pobyt v jiné instituci pro vykonávání soudních sankcí má své začátky v křesťanské filosofii milosrdenství a pomoci bližnímu svému, kterému je třeba pomoci bez ohledu na to, zda spáchal či nespáchal trestný čin. Dále v hodnotovém systému společnosti, který nebere zřetel na křesťanskou motivaci, ale nabízí pomoc ze sounáležitosti k lidské společnosti a z filantropických podnětů. V celospolečenském zájmu pro ochranu zdravé společnosti před jedinci, kteří svým chováním ohrožují fungování celé společnosti. (Černíková, Sedláček, 2002)

Postpenitenciární péče je důležitým prostředkem prevence recidivy páchaní trestných činů osob propuštěných z vězení i z výkonu vazby. Je to základní prostředek resocializace těchto lidí a integrace zpět do společnosti. (Motejl a kol., 2010)

3 TREST

Bakalářská práce se zabývá pozicí sociálního kurátora, který pracuje s lidmi propuštěnými z výkonu trestu odnětí svobody. Jsou to lidé, kteří si prošli „jistým“ životním úsekem, někteří opakovaně, kde slovo trest slýchávali velmi často. Problematika trestu úzce souvisí s pedagogikou, psychologíí, penologií, sociologií, kriminologií, viktimologií a jinými disciplínami. Koncepce těchto disciplín se zabývá základními přístupy k chápání trestu a jeho účelu a seznamují společnost s funkcí trestu.

3.1 Pojem trest a jeho účel

Trest je v nejobecnějším slova smyslu jedním z důležitých základních výchovných prostředků. Spolu se svým protikladem – odměnou.

V užším pedagogickém pojetí jej můžeme pojmut jako jednu z forem negativního motivačního působení. Je to záměrně navozený následek nesplněného úkolu.

(Sochůrek, 2007)

V širším sociálním konceptu je trest obranný mechanismus před chováním a jednáním, tedy i delikventním jednáním porušujícím zavedená sociální pravidla a normy. Systém trestu je vymezený právem. (Sochůrek, 2007)

Trest je vynucené odčinění viny, které by mělo vést k polepšení viníka nebo k satisfakci prostřednictvím odplaty. Z hlediska psychologie je to druh aversivní techniky. (<http://iuridictum.pecina.cz/w/Trest>)

Jedním z prostředků k dosažení účelu trestního zákona je trest. Pod pohrůžkou, ukládáním a výkonem trestu stát poskytuje ochranu ústavnímu zřízení České republiky, právům fyzických a právnických osob a oprávněným zájmům celé společnosti. Jménem státu na základě zákona soudy ukládají trest, který je opatřením státního donucení pro pachatele za spáchaný trestný čin. Způsobení jisté újmy pachatelům trestného činu je základním znakem trestu. Od páchání trestných činů by měla pachatele i další členy společnosti odradit právě tato pohrůžka újmou, její uložení a výkon obsažený v trestním zákoně. Trest může být uložen výhradně jeho pachateli, jako následek jeho protiprávního jednání. (Novotný F. a kol., 2004)

„Uložený trest by měl být přiměřený stupni společenské nebezpečnosti trestného činu, zákon výslovně zakazuje, aby jeho výkonem byla snížena lidská důstojnost“.

(Novotný F. a kol., 2004, s. 161)

Trest má tyto funkce:

- informační – potvrzuje existenci nesprávného chování atd.;
- motivační – vylepšuje chování, jednání, prospěch;
- vztahovou – projev negativního vztahu – často domnělého;
- preventivní – vyvarování se toho, co vedlo k trestu.

Trest v sobě též obsahuje odplatný moment. Pro osoby, které se rozhodnou páchat trestný čin, by měl být neúměrným rizikem k vysoké pravděpodobnosti dopadení a odsouzení. Pro pachatele by měl být citelný, až na výjimky jistý, následovat co nejrychleji po provinění. Věznění na dlouhou dobu vězeň postupem času začne chápat jako jiný způsob života než jako trest. Nepřipouští si věznění za své špatné činy, ale utvrzuje se, že ve vězení je vinou společnosti. Mizí negativní emoční náboj trestu. (Sochůrek, 2007)

„Trestný čin je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně“. (§ 13 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník s. 4)

Ochrana společnosti před kriminalitou je základní účel trestu. Uložený trest by měl zabránit odsouzenému v další protiprávní činnosti, donutit ho k respektování zákona, tj. hledisko individuální prevence a působit tím výchovně na další příslušníky společnosti, tj. hledisko generální prevence. Prvek výchovy a prvek represe jsou dvě základní složky trestu. V uloženém trestu by měly být uchovány obě dvě, nelze je posuzovat každou zvlášť.

3.2 Recidiva trestu

Recidiva – z latiny „*recidivus*“ – opakující se. Označení situace, kdy člověk – recidivista opakovaně upadne do nežádoucí situace – zločinu. Získané zkušenosti ukazují častější výskyt těchto situací u lidí, kteří už je prožili, tedy že se opakují. Proto tyto lidé představují rizikové skupiny a vyžadují zvláštní péči. Kriminální recidiva tvoří značnou část trestných činů. Je nejčastější u krádeží. To je bohužel jeden z nejsilnějších argumentů proti dnes běžnému trestu odnětí svobody, že vězeňský režim ani společnost nepomáhá k nápravě, ale mnohdy naopak. Důležitou roli při snižování recidivy zločinnosti představuje sociální pomoc propuštěným na svobodu, kteří za delší dobu pobytu ve vězení ztratili sociální vazby z venku a tvoří rizikovou skupinu. (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Recidiva>)

Po té co klient sociálního kurátora vykonal trest a zkusil si znovu začít nový život na svobodě, dochází často k opětovné trestné činnosti. Propuštěný tím pádem nezvládl velmi složitý proces reintegrace zpět do společnosti. (Novotný, Zapletal, 2004)

Pojem recidiva je užíván ve třech základních významech: trestněprávní, peneologická a kriminologická.

V trestně právním vymezení jde o recidivu, když se pachatel dopustí trestného činu poté, co již byl za předchozí trestný čin pravomocně odsouzen. Ve vymezení penologickém recidiva znamená, je-li tatáž osoba opětovně vězněna, tj. nejméně podruhé ve výkonu trestu odnětí svobody. Kriminologické pojetí recidivy obsahuje opětovné spáchání trestného činu, bez ohledu na to, zda byl pachatel za předešlý trestný čin odsouzen, potrestán nebo stíhán. Je to pokračování v kriminální kariéře. (Novotný, Zapletal 2004)

Trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb.) platný od 1. 1. 2010 připisuje recidivě silnější akcent v tom smyslu, že se dvojnásobně navýšil počet skutkových podstat, u kterých opětovné spáchání trestného činu je okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby.

O osobách, které spáchaly jeden nebo více trestných činů se vedou kriminologické poznatky a ty se pak používají k řešení otázek charakteru, např.:

- zda osobnost pachatele je specifickou osobností, zda má pachatel zvláštní vlastnosti a vlastnosti odlišující ho od osob, které nikdy nespáchaly trestný čin;
- zda se zločincem člověk rodí nebo se stává v průběhu života? tj. vyjasňující podíl vědy tzv. „získaného sociálního“ a „přírodního biologického“ na jednání pachatele;
- zjistit faktory vzniku a průběhu trestného činu;
- lze ovlivnit pachatele trestem, léčením, výchovou a působením natolik, aby již nepáchal trestnou činnost? (Novotný, Zapletal 2004)

3.3 Vězeňská služba ČR

Výkon vazby a trestu odnětí svobody a organizaci vězeňství zajišťuje Vězeňská služba České republiky. Je zřízena podle zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Funkci zřizovatele ve vztahu k vězeňství a ústřední orgán státní správy pro vězeňství je Ministerstvo spravedlnosti

ČR, kterému je vězeňská služba podřízena. Vězeňská služba zajišťuje také v rozsahu stanoveném zákonem ochranu pořádku a bezpečnosti při výkonu soudnictví i při správě soudů a při činnostech státních zastupitelství. Vězeňská služba ČR se člení na vězeňskou stráž, justiční stráž a správní službu. Je to ozbrojený bezpečnostní sbor, který řídí generální ředitel. Organizační jednotky vězeňské služby jsou: generální ředitelství, vazební věznice, věznice, Institut vzdělávání vězeňské služby ČR, Střední odborné učiliště (Škola pro osoby ve výkonu vazby anebo ve výkonu odnětí svobody), zotavovny Vězeňské služby ČR. (Sochůrek, 2007)

Nejdůležitější úkoly Vězeňské služby ČR jsou:

- správa a střežení vazebních věznic a věznic, odpovědnost za dodržování zákonem stanovených podmínek výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody;
- střežit, předvádět a eskortovat obviněné a odsouzené;
- působit výchovně na osoby ve výkonu trestu pomocí programů zacházení, vytvořit předpoklady pro jejich řádné zapojení do života po propuštění;
- provádět penologický výzkum k využití jeho výsledků při výkonu trestu;
- zajišťovat bezpečnost a pořádek v budovách soudů a jiných místech jejich činnosti;
- vytvořit podmínky pro pracovní a jinou účelnou činnost odsouzených;
- vést evidenci osob ve výkonu vazby i trestu odnětí svobody;
- zajišťovat zdravotní péči jak odsouzeným osobám, tak příslušníkům Vězeňské služby;
- zabezpečit vzdělávání příslušníků Vězeňské služby.

Vězeňská služba plní i další úkoly na základě zvláštních právních předpisů.

(Sochůrek, 2007)

Pro představu uvádím v příloze č. IV – stavy vězňených osob k 17.4.2013

(<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/rychla-fakta/>)

Typologie věznic České republiky

Trest se vykonává ve věznicích, které se dělí podle zajištění bezpečnosti, míry vnější ostrahy a způsobu uplatňování resocializačních programů.

Věznice: s dohledem

- s dozorem
- s ostrahou
- se zvýšenou ostrahou

Pro výkon vazby slouží vazební věznice a zvláštní oddělení věznic. 1. ledna 2009 byly otevřeny také ústavy pro výkon zabezpečovací detence v Brně a v Opavě.

Do přímého styku s vězni přicházejí ve věznicích tyto zaměstnanci:

- vedení věznice – ředitel, zástupci ředitele;
- pracovníci strážní a eskortní služby;
- výchovní pracovníci – dozorcí, vychovatelé;
- specialisté – speciální pedagogové, psychologové, sociální pracovníci, vychovatelé, právníci, pedagogové volného času a další;
- duchovní – kaplani;
- zdravotnický personál – lékaři, zdravotní sestry;
- občanskí zaměstnanci – personalisté, správní pracovníci;
- pracovníci oddělení prevence a stížností.

(Sochůrek, 2007)

Vězeňská služba spolupracuje s mnoha státními i nestátními subjekty. Významná je spolupráce s Policií ČR. Všechny postupy uplatňované Vězeňskou službou musí být v souladu se zákony také kontrolovány veřejným ochráncem práv, poslanci a Českým helsinským výborem. Vězeňská služba ve sféře penitenciárního působení vytváří předpoklady k obnově sociálních dovedností a hodnot, které mohou vězněnému pomoci integrovat se po propuštění do společnosti a vést řádný život. (Mühlpachr, 2010)

4 RESOCIALIZACE

Resocializace je široce pojatý, složený a cílevědomě prováděný proces celkového obnovení rozvrácené, vězením narušené a dysfunkční socializace. Jejím cílem je navázat a spojit přetřhané řetězce socializace v narušených místech a snažit se formovat život odsouzeného tak, aby jeho opětovné zapojení do společnosti po propuštění bylo možné, bezproblémové a reálné. (Černíková, Sedláček 2002)

„Resocializace je návrat ke společensky přijatelnému způsobu chování u lidí, kteří se od něj odchýlili“. (Matoušek, 2008, s. 174)

V širším smyslu chápeme resocializaci jako zpětnou socializaci s cílem vrátit osobu do reálného života společnosti a způsobům chování společensky přijatelným. Je to náročný proces, který se neobejde bez proměn názorů a hodnotové orientace. Neprocházejí jím jen delikventi při svém návratu do společenského života, ale i lidé se změnou zdravotního stavu a následnou invaliditou apod. Návrat do reálného společenského života po výkonu trestu odnětí svobody se nazývá reintegrací. (Kraus, 2008)

Resocializací tedy je celý proces překonávání morálního, sociálního a politického odcizení pachatele od společnosti i ostatních lidí a nejen prostý návrat z výkonu trestu mezi svobodné občany. Teprve převýchovou pachatele dojde k plnému překonání odcizení pachatele od společnosti a tím je spolehlivě zajištěna její ochrana. (Mühlpachr, 2010)

4.1 Výchovná funkce trestu odnětí svobody

Hlavní funkcí trestu, jeho smyslem a cílem je ochrana společnosti proti porušování předpokladů její existence. Trest má následovat po spáchání trestného činu jako obranná reakce společnosti. Trest musí splňovat nějaký účel a užitek. Musí přispět k boji proti zločinnosti, chránit společnost před trestnými činy, má napravit pachatele, vychovat z nich řádné občany, kteří vedou řádný život a tím výchovně působit i na další členy společnosti. Výchovnou funkci trestu odnětí svobody uskutečňujeme pomocí systému aktivit, zásad a podmínek, které musí být uplatněny pro jeho výchovný účinek. Výchovná funkce trestu probíhá v programu zacházení s odsouzenými, který se vyvíjí zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Je obsažena v ustanovení § 23 ve vymezení účelu trestu v trestním zákoně. Výchovná funkce trestu je základní myšlenkou resocializační pedagogiky. Myšlenka výchovné funkce trestu vzniká až etapě, kdy společnost měla velký počet zkušeností s trestáním. Její vznik je spojován s relativ-

ní teorií trestu, ve které je definován účel a cíl trestu užitečný pro společnost. Na káznici pro mladistvé sv. Michala v Římě r. 1718 byl nápis – „*Trestati nepotivé je málo, jestliže je výchovou neučíme být poctivými*“. (Mühlpachr, 2010)

4.2 Problematika resocializace po návratu z výkonu trestu odnětí svobody

V průběhu výkonu trestu a zvláště pak v době před propuštěním z výkonu trestu se odsouzený člověk aktivně připravuje na další „svobodný“ život. V této době si plní individuální úkoly v programu zacházení – nejvíce udržení a posílení kladných vazeb s rodinou a blízkými, vyřizování základních dokladů potřebných na úřadech k dalšímu jednání, vyřizování sociálních podmínek života po propuštění, navazování kontaktu s organizacemi poskytujícími sociální služby, které mu mohou pomoci v prvních dnech po propuštění. Spolupracuje úzce se sociální pracovníci, sociálním kurátorem a mediační a probační službou.

Propuštění je úkon na rozhraní mezi dvěma světy, mezi světem za branou a světem svobodným. Pro každého vězně je to dlouho očekávaný moment, který s sebou nese silné emoce, kdy se mísí radost s obavami. Jde o určitou naučenost a jistotu, kterou výkon trestu představoval a která po propuštění mizí a zbývá jen to nejisté venku. Tento fakt neplatí pro všechny vězně např. neplatí pro některé prvovězněné, pro propuštěné s nízkou sazbou trestu, pro propuštěné s dobrým rodinným zázemím. Nejistotu po propuštění znásobuje i finanční situace, kdy propuštěný obdrží pouze nejnutnější finanční obnos na cestu do bydliště. Dalším bodem nejistoty je při propuštění téma vyrovnání pohledávky vůči věznici, když propuštěný mnohdy ani neví, co s ním bude. Po počáteční euforii ze znovunabyté svobody přichází zlom a teprve v tom okamžiku si propuštěný uvědomuje novou životní situaci, kdy ho čeká jednání na úřadech, adaptace na jiné uspořádání dne, hledání práce, bydlení, rekonstrukce rodinných vztahů, obnovení rodičovské role, myšlenkové a duševní začlenění do občanského života, má pocit sociální vykořeněnosti, musí se „poprat“ s nálepkou „kriminálního“, musí odolat „vábení“ bývalých kamarádů, často bývalých spoluvězňů a další. Propuštění mají možnost se obrátit na sociálního kurátora, který jim pomůže s orientací a komunikací na úřadech, vyřízením sociální dávky, s prodloužením nájemní smlouvy, se splátkovým kalendářem při dluhu na nájmu, se zajištěním bydlení (nejzákladnější předpoklad úspěšného startu do života), dokladů, přiměřeného ošacení, pomůže při hledání zaměstnání, začlenění do

sociálního prostředí. Sociální kurátor poskytne propuštěnému i psychickou pomoc a radu v sociálně právních záležitostech. Spolupráce se sociálním kurátorem je dobrovolná a záleží proto na každém z propuštěných zda využijí této spolupráce. Nejvýznamnějším faktorem pomoci zvládnutí přechodu do civilního života je rodina, což je především jistota, zázemí a cíl. Rodinné zázemí je „šťěstím“, které ovšem nemá každý propuštěný. (Antoni, 2004)

Po propuštění by měl každý dostat šanci, aby proces reintegrace dopadl dobře, aby riziko „šoku ze svobody“ bylo co nejnižší. Klientovi jsou vedle pomoci sociálního kurátora nabízeny terapeutické aktivity, rodinná terapie, sociální výcvik, zdravotnická zařízení vykonávající ochranné léčby, kontakty na státní i nestátní organizace a různá azylová a charitativní zařízení, např. Probační a mediační služba, Asociace občanských poraden, Sdružení pro probaci a mediaci v justici, Naděje, Armáda spásy, AL PASO – podpůrný sociální program (informační leták uvádím v příloze č. III). Účinnost všech těchto přístupů je však v rozhodující míře závislá na motivovanosti a vlastním odhodlání propuštěného. (Sochůrek, 2007)

4.3 Přínos sociální péče, prevence, poradenství pro společnost

Sociální péče je nástroj sociální ochrany vytvořený státem, jako součást sociální politiky státu. Pomáhá při nepříznivé sociální situaci uspokojovat objektivně uznané potřeby – hmotné, psychické i sociální. Zajišťuje odbornou pomoc jednotlivcům i skupinám pro adaptaci na sociální prostředí a také prevenci. Rozsah a šíře sociální péče jsou podmíněny možnostmi nositelů, ekonomickým rozvojem a vyspělostí společnosti. Ve svém vývoji prošla sociální péče mnoha změnami v pojetí, rozsahu, ve formách i způsobu jejího poskytování. Sociální péče je pojem zákonodárný a patří do práva sociálního zabezpečení. (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soci%C3>)

Dle platné legislativy formy sociální péče jsou poskytování peněžitých a věcných dávek, sociálně-právní ochrana, výchovná a poradenská péče, pečovatelská služba, pracovní rehabilitace, stravování, kulturní a rekreační péče, mimořádné výhody pro těžce zdravotně postižené obyvatele a další. Orgány poskytující dávky sociální péče jsou Mi-

nisterstvo práce a sociálních věcí ČR, Úřad práce ČR, Krajské úřady a Městské úřady s rozšířenou působností. (Matoušek, 2008)

Sociální péče má také funkci stimulující, tzn., že má přispět ke změně způsobu života a integraci uváděných osob do společnosti. (Mühlpachr, 2011)

Sféru kontinuální sociální péče dělíme na tři stádia:

- 1) penitenciární sociální péči, která probíhá při pobytu odsouzené osoby ve věznicí. Pracovník vězeňské služby a sociální pracovník se podílejí na působení na odsouzeného, realizují sociální opatření stanovené při nástupu, shromažďují informace pro anamnézu;
- 2) ranná pomoc;
- 3) postpenitenciární péče.

Pomoc ve fázi 2 a 3 provádí sociální kurátor. Jedná se o přípravu klienta na život v extramurálních podmínkách (mimo zdi příbytku) a o jeho integraci do společnosti.

(Černíková, Sedláček 2002)

Subjekty kontinuální sociální péče dělíme na státní a nestátní. Mezi státní subjekty patří sociální pracovník Vězeňské služby a sociální kurátor. Vedle nich jsou to také státní zdravotnické instituce pro ochranné léčení, speciální školská výchovná zařízení pro ochrannou výchovu a ústavní péče. (Davidová a kol., 2010)

Nestátní subjekty kontinuální sociální péče jsou charitativní, občanská, církevní sdružení a různé organizace zaměřující se na pomoc lidem, kteří se dostali do rozporu se zákonem. Poskytují různou míru sociálních služeb a péče. Pojem péče je v naší právní úpravě tradiční, ale z obsahového hlediska spíše odpovídá pojmu sociální pomoci. Sociální pomoc se orientuje na různé sociální skupiny obyvatelstva. Služby sociální péče napomáhají osobám zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost. Jejich cílem je umožnit jim v co nejvyšší možné míře zapojit se do běžného života společnosti. Služby jsou pobytové, ambulantní nebo terénní, některé poskytovány bezplatně, ale i za úhradu.

Mezi nestátní subjekty pomáhající lidem, kteří se dostali do rozporu se zákonem a mají potíže v reintegraci do společnosti, patří např:

ADRA – charitativní organizace adventistické církve

Český červený kříž

Česká katolická charita

SOS Centrum Diakonie Českobratrské církve evangelické a další

Tyto uvedené organizace poskytují materiální pomoc jako je jídlo a ošacení. Pro výkon práce v těchto sociálních službách je potřeba disponovat odbornými znalostmi a sociálními dovednostmi, nestačí pouhé nadšení a aktivita pro věc. Jedná se zde o odborné vedení sociální péče a pomoci. (Bednářová, Pelech 2003)

Zpoplatněnou sociální péči, včetně stravování, osobní hygieny, ubytování, zdravotní péče poskytují azylové domy. Patří mezi sociální služby větších měst. V azylových domech pracují sociální pracovníci, kteří klienta zaregistrují a poskytnou mu radu pro řešení klientovy situace. Klient zde musí dodržovat řád azylového domu.

(Bednářová, Pelech 2003)

Další organizací je Armáda spásy, je to křesťanská organizace, která vznikla v Anglii. Armáda spásy poskytuje ubytovny pro bezdomovce, v kterých je umožněno nejen ubytování, ale i stravování, osobní hygiena a poradenství sociálního pracovníka. Podmínkou je registrace u sociálního pracovníka. Za ubytování platí klient dle svých možností. Armáda spásy též zajišťuje tzv. denní střediska, kde jsou stejné služby s výjimkou bydlení, ale i rozšířené služby jako je kadeřník, které si však klient platí. Realizuje také odborné programy pro narkomany, opuštěné matky s dětmi, tělesně postižené aj. s odbornou a duchovní pomocí. Ve svých distribučních střediscích přidělují potraviny a navštěvují vězně, kterým nabízejí pomoc a podporu při řešení jejich sociální situace.

(Matoušek, 2008; Zapletal, 2005)

Posledním, které bych uvedla, je dobrovolné sdružení občanů – Naděje. Ta poskytuje pomoc morální, hmotnou, duchovní a zdravotní, služby první pomoci – první kontakt, nasycení, hygienu, ošacení, sociální a právní poradenství, osvětu a prevenci. Programy, které Naděje organizuje, jsou určeny lidem sociálně dezintegrovaným a těm, kteří se ocitli v bezprostředních podmínkách nouze. Tito lidé však musí být ochotni pomoc přijmout, podřídit se jí a plnit si určité požadavky. (Černíková, Makariusová 1996)

Sociální prevence je souhrn aktivit ovlivňující průběh socializace a sociální integrace. Je zaměřena na vývoj a změny nepříznivých socioekonomických a sociálních podmínek, které mají negativní vliv na život jedince naší společnosti. Hlavní úkol sociální prevence tedy je ochrana společnosti vlastně ochrana základních hodnot společnosti.

(Bednářová, Pelech 2003)

Sociální prevenci je možné rozdělit podle adresátů na tři základní skupiny:

- 1) Primární prevence – zaměřena na zdravé fungování celé společnosti. Obrací se nejvíce k dětem a mládeži tj. tu část populace, která není ještě zasažena negativními jevy.
- 2) Sekundární prevence – zaměřena konkrétně na rizikové jednotlivce a skupiny, které jsou většinou ve věku mladistvých. Jedná se o mladistvé z rodin se slabou sociokulturní úrovní, trávící svůj volný čas bez dozoru tzv. „na ulici“, experimentátory s drogami i o jedince, kteří propadli závislosti patologického hráčství.
- 3) Terciární prevence – zaměřena přímo na předcházení recidivy a dalšího prohlubování sociální dezintegrace ať jednotlivců nebo skupin, vykazujících poruchy sociálních procesů, jinými slovy jsou nositeli negativního chování v rámci lidské společnosti.

(Bednářová, Pelech 2003; Zapletal 2005)

Pracovníky v oblasti sociální prevence jsou sociální asistenti, sociální kurátoři a kurátoři pro mládež.

Služby sociální prevence pomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou potencionálně ohroženy sociálním vyloučením z důvodů krizové sociální situace a také pro jejich životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktům se společností. Služby sociální prevence jsou (s výjimkou sociální rehabilitace v centrech sociálně rehabilitačních služeb) poskytovány bez úhrady. Služby sociální prevence poskytují například: telefonická krizová pomoc, tlumočnické služby, azylové domy, domy na půl cesty, kontaktní centra, krizová pomoc, intervenční centra, nízkoprahová denní centra a další.

Sociální poradenství je odborná činnost zaměřující se na zjišťování rozsahu a charakteru tíživé sociální situace, její zvládnutí a kompenzace, poskytnutí možného řešení. Osoba prostřednictvím sociálního poradenství získává poučení o právech, povinnostech i nárocích, které vyplývají ze systému sociálního zabezpečení, o právních hlediscích krizové situace a odborných službách. (Davidová a kol. 2010)

Socioterapie je souhrn opatření, které slouží k příznivému ovlivnění stavu a sociální situace, směřující k sociální integraci a rehabilitaci. Je součástí sociálního poradenství. Složkou socioterapie může být i psychosociální trénink, který vede k samostatnému řešení nepříznivé situace vlastními silami. (Matoušek, 2008)

Poradenskou pomoc v situaci nouze provádějí:

Sdružení pro pomoc propuštěným vězňům a lidem v krizi

Společnost pro pomoc pronásledovaným a vězněným

Domov Matky Terezy

Centrum Diakonie Českobratrské církve

Podání ruky

EXODUS – středisko křesťanské pomoci mladým v krizi

Poradenskou pomoc mohou lidé využít i ve státních zařízeních např.: RIAPS - regionální institut ambulantních psychosociálních služeb, krizové centrum psychiatrických klinik aj. (Černíková, Makariusová 1996)

Sociální poradenství zahrnuje dle zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb. základní sociální poradenství a odborné sociální poradenství. Základní sociální poradenství poskytuje všem osobám důležité informace přispívající k řešení jejich nepříznivé situace. Poskytovatelé sociálních služeb jsou tuto činnost povinni zajistit, jako součást všech druhů sociálních služeb. Odborné sociální poradenství je již zaměřeno na potřeby jednotlivých okruhů skupin osob v občanských, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro osoby zdravotně postižené, poradnách pro oběti trestných činů i domácího násilí aj. Sociální poradenství je poskytováno bezúplatně. (<http://www.kr-vysocina.cz/socialni-poradenstvi/d-4000105/p1=1274>)

Přínos činností těchto tří pojmů – sociálního poradenství, péče a prevence je velmi důležitý pro společnost. Usnadňuje návrat jedince, který se dostal do rozporu se společností. Napomáhá jeho reintegraci, pochopení důvodu konfliktu, jeho redukci, předcházení, popřípadě naučení se novým sociálním dovednostem vedoucích k jeho řešení. Přispívá k odolnosti a překonávání proti sociálně negativním jevům. Pomáhá aktivitě sil klienta v nalezení životních hodnot, perspektiv a motivů pro jeho vlastní život. S jejich pomocí se minimalizuje recidiva trestné činnosti a u klienta se zvyšuje šance na vyrovnání se s požadavky společnosti.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 SOCIOLOGICKÝ VÝZKUM

5.1 Cíl sociologického výzkumu

Cílem výzkumu bakalářské práce je najít odpovědi na otázky, jak je vnímána práce sociálního kurátora s využitím poznatků ze sociální pedagogiky z pohledu propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody a zda je problematická spolupráce s ostatními státními orgány a organizacemi z pohledu kurátora ve městě s počtem obyvatel do 25.000.

Práce je rozdělena na část teoretickou, kde se zabývám pozicí kurátora v systému penitenciární a postpenitenciární péče, její současnou pozicí i historickým vývojem a vznikem v České republice. Jsou zde vysvětleny základní pojmy a problematika resocializace odsouzeného po návratu z výkonu trestu odnětí svobody. V praktické části se budu zabývat drobným sociologickým výzkumem, který jsem prováděla na základě polostrukturovaného rozhovoru, který byl zaměřen na vnímání práce sociálního kurátora a využití systému a služeb postpenitenciární péče u oslovených respondentů. Ale také jak se spolupracuje kurátorům s dalšími organizacemi v systému této péče. Realizované výzkumné šetření je omezené z hlediska svého rozsahu na region města Žďár nad Sázavou na deset klientů. Jsou to náhodně vybrané osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody, které mi byly ochotny odpovědět na mé otázky a vést se mnou rozhovor na dané téma. Pro lepší porovnání údajů jsem provedla polostrukturovaný rozhovor i s dvěma sociálními kurátory.

Zkoumaná oblast pro mě byla z části známou, ale z části neznámou oblastí. Pracovala jsem na sociálním odboru, ale nikoliv přímo na pozici sociálního kurátora. Práci sociálního kurátora jsem vnímala sice okrajově, ale s lidmi, kteří ho navštěvují a využívají jeho práce, jsem se setkala a setkávám každý den a vím, že spolupráce s nimi není vždy jednoduchá.

5.2 Metoda výzkumu a stanovení výzkumných otázek

Ve své bakalářské práci jsem použila drobný sociologický výzkum, provedený kvalitativní metodou polostrukturovaného individuálního rozhovoru s klienty sociálního kurátora a dvěma sociálními kurátory. Otázky, které byly respondentům položeny, byly předem připraveny, na formulaci odpovědí jim byl ponechán volný prostor. Respondenti byli seznámeni s použitím otázek za účelem vyhotovení bakalářské práce a plně s tímto použitím souhlasili.

Metoda rozhovoru patří mezi nejužívanější metody při získávání informací od osob, které chceme poznat. Dotazujeme se na informace, které nám mohou více poznat jejich osobnost. Jde především o její vnitřní prožitky, jako jsou potřeby, zájmy, názory, motivy, hodnotová orientace, osobní zkušenosti, postoje. Rozhovorem získáme informace, které mají subjektivní charakter, což může být výhodou či nevýhodou. Výhodou pro nás je osobní kontakt s dotazovaným (respondentem), což přispívá k jeho poznání. Metoda rozhovoru je a vždy bude metodou subjektivní.

Rozhovor může být podle počtu osob individuální nebo skupinový; podle míry volnosti volný a řízený; z hlediska struktury strukturovaný, nestrukturovaný, polostrukturovaný. Podle zaměření rozlišujeme rozhovor diagnostický, výzkumný, anamnestický, výchovný a dle stanovených otázek standardizovaný a nestandardizovaný.

Před začátkem rozhovoru by měl být tazatel seznámen s danou tematikou. Měl by mít předem promyšlené otázky, které bude pokládat. Výhodou je naučit se otázky z paměti, aby nebylo narušeno tempo rozhovoru a mohl volně plynout. V úvodu rozhovoru je potřeba navázat kladný vztah s respondentem, získat jeho důvěru a navodit příjemnou atmosféru. Po tzv. rozehřívacích otázkách přistupujeme k jádru rozhovoru, kdy by mělo být zjištěno co největší množství informací na dané téma. Závěr rozhovoru je důležitý, často na něm závisí jeho úspěšnost. Respondent by neměl odcházet s nelibým pocitem z rozhovoru. Během rozhovoru je dobré povzbuzovat respondenta verbálními i neverbálními projevy. (Vízdal, 2010)

Polostrukturovaný rozhovor je částečně řízený rozhovor s předem připravenými otázkami, pořadí otázek se může měnit a mohou se přidat i jiné během rozhovoru.

(<http://slovník-cizích-slov.abz.cz/web.php/slovo/polostrukturovany-interview>)

Výzkumné otázky:

- 1) Jak je vnímána práce sociálního kurátora z pohledu propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody?
- 2) Používají sociální kurátoři při své práci poznatků ze sociální pedagogiky?
- 3) Je pro sociálního kurátora problematická spolupráce s ostatními státními orgány a organizacemi?

5.3 Prostředí výzkumu

Svůj kvalitativní výzkum jsem prováděla v regionu města Žďár nad Sázavou.

Historie města

Historie města Žďár nad Sázavou je spojena s rozvojem cisterciáckého kláštera a sahá do poloviny 13. století. Kardinál František z Ditrichštejna povýšil městečko v roce 1607 na město, jehož dominantou byl cisterciácký klášter, založený v roce 1252. Při rozsáhlých přestavbách opata Václava Vejmluvy v první polovině 18. století získal klášter dnešní podobu. Návrhy přestavby vyrobil architekt Jan Blažej Sašini Aichel. Poslední a nynější majitelé je rod Kinských. Vrcholem tvorby J. B. Santini Aichela je poutní kostel sv. J. Nepomuckého na Zelené hoře, s půdorysem hvězdy. V roce 1994 byl zapsán do seznamu světového dědictví UNESCO. Na náměstí města se nachází Stará renesanční radnice, morový sloup a gotický kostel sv. Prokopa.

Na přelomu století prošlo město velkými stavebními změnami. Vznikaly průmyslové podniky, byla postavena železnice. S výstavbou Žďárských strojírén a sléváren došlo k několikanásobnému zvýšení počtu obyvatel a rozvoji města. Změnil se ráz města a celé krajiny. V 70. letech bylo přestaveno celé historické jádro města. Název Žďár nad Sázavou získalo město v roce 1949 sloučením obcí Zámek a Žďár.

Základní informace o regionu

Město Žďár nad Sázavou je okresní město ležící na horním toku řeky Sázavy v Kraji Vysočina, na pomezí Čech a Moravy, uprostřed chráněné krajinné oblasti Českomoravské vrchoviny. Je rozčleněno na sedm městských částí. Ke katastrálnímu území patří i obce Stržanov, Veselíčko, Mělkovice a Radonín. Jeho celková rozloha činí 3 706 ha. Počet obyvatel je 22 156 s průměrným věkem 40,7 let.

Město Žďár nad Sázavou je obec s rozšířenou působností, tedy obec třetího stupně. Vykonaává tedy jak samosprávu, tak výkon přenesené působnosti státu pro přilehlých 47 obcí.

(<http://www.zdarns.cz/o-meste/>)

5.4 Získaná data – rozhovory

K rozhovorům se mi podařilo získat deset respondentů - osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody (oslovila jsem jich více, ale někteří odmítli rovnou a někteří ne-

přišli na domluvenou návštěvu k sociálnímu kurátorovi). Proto jsem přidala rozhovor se dvěma kurátory, což jsem neměla v počátku výzkumu v úmyslu. Budu se snažit od nich získat informace o spolupráci mezi ním a klientem, ale i ostatními orgány a organizacemi, které se podílí na reintegraci klienta zpět do společnosti. Od klientů bych si chtěla ověřit, zda je podle nich naplňován cíl práce sociálního kurátora a jak.

Rozhovory jsem vedla v kanceláři a za přítomnosti pana kurátora. Respondentů jsem nejdříve zeptala, zda jim prostředí kanceláře nevadí, na jejich odpovědi jsem nespěchala, měli dostatek času i prostor pro svá vyjádření. Rozhovory jsem si zaznamenávala na diktafon, o kterém respondenti věděli a neměli žádných námitek. Pan kurátor byl přítomen, ale nevěnoval pozornost našemu hovoru, věnoval se ostatní práci a chvílemi i odešel mimo kancelář.

Respondent I

Respondentka je 50letá žena, svobodná, bezdětná, má pouze základní vzdělání. Bydlí ve Žďáře nad Sázavou. Poslední výkon trestu odnětí svobody trval 3,5 roku za loupežné přepadení a ublížení na zdraví. Ve VTOS prodělala protialkoholní léčbu a byla propuštěna před jedním měsícem. Žena nepůsobila na první dojem vstřícně, ale po seznámení a vysvětlení účelu rozhovoru se rozhovořila a na konci rozhovoru jsem měla pocit, že by si povídala ještě dál. Uváděla i příklady z pobytu ve věznici, na které jsem se neptala.

Její odpovědi začaly slovy: *„Já jsem stará trestankyně, ale tentokrát to bylo naposledy! Mám pouze základku. Už jsem tam byla pětkrát a musím přiznat, že už jsem si zvykla, ale vrátit se tam nechci. Ve věznici jsem byla zařazena do úklidové čety, uklízely jsme venkovní prostory a měly na starosti záhony se zelení. Prošla jsem si také protialkoholní léčbou, která pro mě byla hodně těžká. S panem kurátorem se známe již dlouho, vždycky za ním přijdu, když mě pustí a on za mnou jezdil i do věznice, kde jsme se domlouvali, co bude, až mě pustí. Znala jsem i toho pana kurátora před tím. Pan kurátor je moc hodný, pomáhal mi i s hledáním rodiny, ale je to moc složité, pocházím s Maďarska a s rodinou, která žila v Česku jsem se rozkmořila ve zlém kvůli pití a tomu, že nic nedělám. Teď vůbec nevím, jestli tady ještě někoho mám. Moje maminka byla moc hodná, ale táta pil a někdy ji i zbil. Všichni si myslí, že to mám po něm. Kurátor mi pomáhá i s vyplněním papírů na sociální dávky. Byla jsem zvyklá, to vše zařídit tady na úřadě, ale co jsem byla zavřená, tak se to změnilo a je to na pracáku, takže musím na druhý konec města. Vypsal mi doporučení na dávku mimořádné pomoci (MOPs), abych dostala hned aspoň tu tisícovku. Vždycky když se vrátím, tak mi také pomůže hledat práci, ale žádná*

se mi nelíbí. Nepracuji už dlouho, ale chvíli jsem zametala chodníky, musela jsem si to oddělat trest jako veřejně prospěšné práce. Na ubytovně jsem nikdy moc dlouho nevydržela, byla jsem venku, ale teď mi pan kurátor zařídil holobyt (byt bez jakéhokoliv zařízení). Skoro nic tam nemám, pomáhá mi s vybavením, ale jsem moc ráda, že ho mám, kor na zimu. Musím ale být hodná a nesmím pít, vím, že když se napiji, bude zle. Smlouvu mám prozatím jen na tři měsíce. Práci pana kurátora vnímám kladně, neumím si představit, co bych bez jeho pomoci zvládla. Velice si vážím jeho přístupu ke mně, i když už jsem ho zažila také rozčileného, třeba když jsem nepřišla na domluvené sezení včas nebo se neomluvila. Poprvé jsem se o kurátorovi dozvěděla od policie, při mých prvních problémech s pitím, potom přišel první kriminál a od té doby za ním chodím stále.“

Respondent II

Respondent je 54letý muž, rozvedený, má dvě dospělé děti. Je vyučen. Bydlí v obci ve správním obvodu Žďáru nad Sázavou. Ve VTOS byl naposledy 2,5 roku za ublížení na zdraví a propuštěn byl před dvěma měsíci. Při rozhovoru odpovídal ochotně, ale stroze, nechtěl odpovědi moc rozvíjet. Připadal mi smutný a ne moc šťastný z propuštění na svobodu.

„Jsem vyučený a pracoval jsem jako obráběč kovů. Moji rodiče byli hodní, ale otec zemřel poměrně brzy a s mámou jsme zůstali s bráchou sami. Takže mě vychovával spíše on, nebyli jsme bohatí a museli pracovat kolem baráku a na zahradě. Bratr pracoval více, já moc ne. Teď jsem byl zavřený po druhé, poprvé mě zavřeli za krádež a teď po druhé jsem měl ublížení na zdraví, ale víc vám k tomu říkat nebudu. Ve vězení jsem pracoval ve stavební četě, jezdily jsme pomáhat i mimo věznici na jednu stavbu. Zúčastnil jsem se pár besed. Spolupráci s kurátorem jsem začal ve VTOS když mě poprvé zavřeli. Po propuštění jsem za ním docházel také, ale potom jsem přestal. Zanedlouho mě zavřeli po druhé a on za mnou přijel do věznice a domlouvali jsme vyřešení mé situace. Poprosil jsem ho o kontakt s rodinou, mé děti se ke mně moc nehlásily a po jeho kontaktu s nimi mi aspoň napsali a doufám, že teď se to ještě zlepší a uvidím je. Bydlím v takový malý chatě u známého, než si seženu něco svého. Osobní doklady jsme začali vyřizovat ještě před propuštěním a dořešili po propuštění. Sháním práci i za pomoci pana kurátora, ale zatím nic nemám, udělali jsme životopis a donesl jsem ho do pár firem. Mám pocit, že se mě všichni bojí. Žiju jen z dávek, na důchod nemám ještě nárok. Práci kurátora vnímám pozitivně, pomohl mi se spoustou vyřizování a podržel mě i psychicky. Je přísný na dodržování schůzek, byl se podívat, jak bydlím. Pořád mi zdůrazňuje, že mu-

sím hlavně chci já a přesvědčit lidi kolem sebe, že jsem si svou vinu již odčinil. O kurátorovi jsem se dozvěděl už při mém prvním trestu, přijel za mnou do věznice. Jeho návštěvu mi oznámil sociální pracovník věznice.“

Respondent III

Respondent je 42letý muž. Ženatý, bezdětný, má středoškolské vzdělání s maturitou, bydlí ve Žďáře nad Sázavou v bytě 2+1 se svou manželkou. Z VTOS kde strávil dva roky za zpronevěru, byl propuštěn před čtvrt rokem. Působil na mě zvláštním dojmem, jelikož chvílemi odpovídal plynule a chvílemi se zasekl a trvalo déle, než odpověděl, jako kdybych mu otázkami připomněla těžké chvíle po propuštění.

„Mám střední školu s maturitou a před tím, než mě zavřeli, jsem měl dobré pracovní místo v kanceláři. Nezlobte se, ale nebudu vám říkat kde. Mojí chybou jsem o něj přišel a doteď si to vyčítám. Jsem rád, že mám manželku a že na mě počkala. Víte, ono je to moc důležitý, když tam jste zavřený a víte, že za vámi chodí někdo na návštěvy a čeká na vás. Mám i oba rodiče, které jsem hrozně zklamal, ale snad to už teď bude vše dobré, navštěvujeme se a vypadá to, že mi odpustí. Děti nemáme, ale možná mít budeme, myslím si, že by nám to s manželkou pomohlo. Mysleli bychom na něco jiného a měli jiné starosti. Zavřený jsem byl poprvé a doufám, že naposled. Už bych se tam živil, nikdy nevrátil! Lituji toho, co jsem udělal, dohnala mě k tomu situace a já selhal. Ve věznici jsem nebyl pracovníčně zařazen, nebyla žádná práce. Navštěvoval jsem sebepoznávací techniky v rámci speciálně výchovných činností a ze zájmových činností modelářský kroužek. S panem kurátorem jsem začal spolupracovat ve věznici. Když mě propustili, pomohl mi s papíry ohledně dávek a dal seznam všech úřadů a institucí, kam všude mám jít. Nabídl mi také pomoc občanských poraden, kam jsme mohli zajít i s manželkou. Pomoc jsem přivítal, protože mé pocity z lidí kolem mě po propuštění nebyly zrovna moc příjemné. Měl jsem pocit, že projdu a všichni si říkají: „Oni už ho pustili!“ Pomohl mi také s hledáním práce, vytiskl mi nabídky pracovních míst. Ted' jsem na jedno místo nastoupil, není tak dobré, jako jsem měl před tím, ale jsem rád, že ho mám. Sedět doma bez práce a přemýšlet jen nad tím špatným, není zrovna povzbuzující. O práci kurátora si myslím jen to dobré, ale nevím, co bych si myslel, kdybych neměl ženu a neměl kam jít. Dozvěděl jsem se o něm ve vězení, řekl mi o něm sociální pracovník věznice. Chci bych ještě říct, že doufám, že naše spolupráce nebude trvat dlouho, protože bych chtěl znovu žít normální život.“

Respondent IV

Respondent je 21letý muž, svobodný, 1 dítě (dítě žije s matkou). Žije ve spádové obci s rodiči. Ve VTOS byl 1,5 roku za krádež. Propuštěn byl před 14 dny. Je to mladý kluk, se kterým věznice na jednu stranu trochu otfásla, ale na druhou stranu působí jako suverén a někdo, kdo si vůbec nepřipouští vinu. Uvedl, že mi rozhovor poskytne, ale nebude se moc dlouho „vykecávat“, nakonec byl rozhovor veden v klidu. Nepůsobil na mě dojmem, že by si vzal ze svého trestu nějaké ponaučení.

„Jsem vyučený kuchař-číšník, maturitu nemám. Pracoval jsem jako číšník v jednom baru. Bydlím s rodiči v rodinném baráku a bydlí s vámi i babička. Rodiče z toho byli špatný, že mě zavřeli, vždycky na mě byli hodný. Byli za mnou i na návštěvách a psali jsme si. Moje holka se na mě vykašlala, když mě zavřeli, ještě jsem jí neviděl ani mého kluka, budu se s ní muset sejít, abych ho viděl, nevím ani jak vypadá, jestli je po mně. Babička o tom neví, myslí si, že jsem pracoval v cizině a nejezdil domů. Naši nechtějí, aby o tom věděla, a já to vlastně nechci taky. Na jednu stranu mi vadí, že s něma bydlím, na druhou stranu, jsem se měl kam vrátit. Asi je to těžší, když vylezete a musíte shánět hned něco na spaní, ale mám kámoše, teda měl jsem, tak bych snad něco sehnal. Pochybuji o tom, že bych mohl přijít za svou bývalou a chtít hned aby mě vzala zpátky a prosit o nocleh. Byl jsem zavřený poprvé a někdy to tam opravdu není nic příjemného, je to buzerace, ale hodně záleží na tom, kdo z bachařů (dozorci ve věznici) má službu. V kriminále jsem nebyl pracovně zařazen, nebyla práce. Jen jsem ke konci pomáhal v kuchyni. Na žádné přednášky ani terapie jsem nechodil, hrál jsem s ostatníma fotbal, když to šlo, chodili jsme i do tělocvičny. S kurátorem jsem začal spolupracovat po propuštění, ve vězení za mnou nebyl. Naši u něj byli také, poradit se, co se mnou. Pomohl mi s vyřízením občanského průkazu, který jsem ztratil, než mě zavřeli. Vypsal mi vyjádření k poskytnutí dávky mimořádné okamžité pomoci a poslal mě na pracovní úřad, abych si vyřídil i podporu, ale zatím jsem dostal jen tu tisícovku. Ostatní dávky asi nedopadnou, když žiji s našima. Zatím jsem nahlášený na úřadu práce jako nezaměstnaný, ale doufám, že brzy seženu aspoň nějakou brigádu jako číšník. Ještě jsem nestačil moc „rozhodit sítě“ po starých známých a hlavně nevím, jak se zachovají, když ví, za co jsem seděl. Mohl bych dělat i kuchaře. V kriminále jsem taky vařil. Práci kurátora vnímám tak napůl kladně a napůl záporně. Sice mi pomohl s vyřízením občanky, ale jinak pro mě nic neudělal. Pořád jen opakuje, že musím chtít sám. Dozvěděl jsem se o něm od ostatních

vězňů, že bych za ním měl jít, aspoň kvůli té tisícovce, nevěděli, že se to změnilo a dávky vyplácí úřad práce. Také mi o něm říkal před propuštěním vychovatel ve věznici.“

Respondent V

Respondent je 26letý muž, svobodný, bezdětný, žije s matkou ve vesnici ve správním obvodu. Za majetkovou trestnou činnost byl odsouzen na tři roky. Byl propuštěn před pěti měsíci. Na první pohled člověk poznamenaný vězením, ať už je to výrazem, vzhledem, mluvením nebo vystupováním. Působil na mě dojmem, že mu je úplně jedno, jestli se tam jednou zase vrátí. Všechno bylo špatně, všichni byli špatní, nikdo k němu není fér a on přece za nic nemůže.

„Mám jen základku a asi už to tak zůstane. Bydlím s matkou v malém domku, otec od nás odešel, hádali se kvůli mně, ona se mě zastávala a on pořád jen prudil, že nic nedělám, jen se válím, že jsem nebyl schopný dodělat školu a mám jen svou partičku. Vůbec mi nechybí, že tam není, jen máma je na všechno sama, když jsem zavřený. V kriminále jsem byl potřetí (tato informace se mu moc říkat nechtěla), už mě tam znají. Teď to ale bylo dlouhý, ty 3 roky, máma moc nejezdila na návštěvy, nemá peníze, ještě za mě splácí jeden škraloup. Práci jsem tam neměl, žádná nebyla a taky jsem byl často zavřený na díře (vězeňský výraz pro samotku)za moje problémy s ostatními vězni a to byl problém. Chtěl jsem se naučit anglicky, ale nemám vůli a nejde mi to. S kurátorem jsem se poznal ještě před tím, než mě poprvé zavřeli. Neměl jsem práci, tím pádem ani peníze a od kámošů jsem věděl, že na úřadě je člověk, který mi má pomoc. Byl jsem ale jeho pomocí celkem zklamaný, moc mi nepomohl, řekl mi, že když bydlím s mámou, tak nemám nárok na sociální dávky a podporu beru. Poradil mi jen pár organizací, kam bych se mohl obrátit, ale jinak mi nic nenabídl. Pak mě zavřeli a od té doby se setkáváme pravidelně. Jezdí za mnou i do kriminálu a mluví mi do duše. Když mě pustili, tak jsem za ním přišel, teď jsem tady potřetí od propuštění, ale nevím, jak dlouho to vydržím. Práci žádnou nenabízí, dávky už taky ne, napsal mi jen doporučení na tisícovku a to musím na pracák, tak nevím co bych tady řešil. Pořád mi jen opakuje, že je musím začít fungovat já. Ale jak, když člověku nic nenabídnou? Dívají se na člověka skrz prsty, že byl zavřenej za relativní nic a velký ryby nechávají na svobodě. Práci kurátora vnímám záporně, nepomohl mi tak, jak jsem si představoval. Dozvěděl jsem se o něm před 7 lety od kamarádů. Chtěl bych odjet pryč do ciziny, tady na mě asi nic dobrého nečeká, ale neumím řeč.“

Respondent VI

Respondent je 36letý muž, rozvedený, má dvě děti (žijí s matkou). Žije různě, u známých ve spádové obci Žďáru nad Sázavou, ale i bez přístřeší venku. Naposledy byl odsouzen za zpronevěru a podvod na tři roky. Byl propuštěn před třemi týdny. Tento klient na mě působil dojmem znalce vězeňského prostředí a vůbec se tím netajil. Na zevnějšku mu moc nezáleží. Povídal by si dlouho, ale nejsem si jistá, zda všechno co řekl, je pravda.

„Jsem vyučený jako zedník a vždycky jsem to dělal. Měl jsem tu práci rád, byli jsme většinou dobrá parta, rozuměli jsme si i v zábavě a pití, což samozřejmě vím, že to není dobře. Víte, já jsem z děcáku a jako kluk s tmavší pletí jsem se musel vždycky o sebe postarat. Mám školu života a k ní u mě kriminál patří. Nejdřív jsem své příbuzné neznal, ale našel jsem je, no a to mi bylo tak trochu osudným. Dostal jsem se i kvůli nim poprvé do kriminálu. No, pak už to asi byla moje vina. Ženíl jsem se brzy, asi tím, že jsem byl z děcáku, tak jsem chtěl mít někoho doma. A teď nikoho nemám. Děti žijí s mámou, za chvíli budou už dospělé. Moc se mnou nekomunikují, jen když zavolám a psali mi do kriminálu na svátky a narozeniny. Moje bývalá žena se mnou nemluví vůbec, hrozně se bojí, aby z kluka nevyrostlo něco jako ze mě. Asi jsem ji hodně zklamal, když mě poprvé propustili, slíbil jsem jí, že už budu sekat dobrotu a nic z toho mého slibu nezbylo. O děcka se musela starat sama a peněžně jsem jí taky moc nepomáhal. Odstěhovala se s něma vedle do města k rodičům. Teď jsem seděl po čtvrté za podvod a zpronevěru. (Dušan nejdřív tvrdil, že byl zavřený pouze 3x, ale nakonec řekl pravdu). Před tím jsem měl pár čórek (krádeží) a taky jsem neplatil alimenty. V kriminále jsem pracoval, ale jen když byla práce, jezdili jsme i mimo věznic, na různá vyklízení a stavby. Na přednášky jsem nechodil, párkrát jsem byl v tělocvičně. Kurátora jsem znal už před prvním zavřením. Kurátorka pro mládež za náma jezdila do domova, později jsem ji navštěvoval já na úřadě, a proto jsem ho znal, ale spíš od vidění, nechodil jsem přímo za ním. V kriminále za mnou byl asi dvakrát. Teď po propuštění se mnou sháněl ubytování na ubytovně, ale mají plno, takže mi zrovna moc nepomohl. Já do nějakého vzdálenějšího místa nechci. Přespávám všude, kde se dá, u známých na vesnici, ale i venku. Vypsal mi vyjádření k poskytnutí dávky mimořádné okamžité pomoci a poslal na pracák, abych si to všechno vyřídil. Nahlásil jsem se na úřad práce jako nezaměstnaný a docházím i na probační a mediační službu, tak uvidíme. Práci kurátora vnímám kladně jen kvůli doporučení, abych dostal MopS (mimořádná okamžitá pomoc z důvodu ohrožení osoby soci-

álním vyloučením). Jinak pro mě nic neudělal, nebo abych mu nekřivdil, neměl na to prostředky, nemůže za to, že je plná ubytovna. Vím, že není kouzelník, ale měli by toho nabízet víc. Už jsem říkal, že kurátora znám ze sociálky a pak z krimu, na nástěnce tam vždycky visel papír s návštěvami kurátorů, kdo chtěl, mohl se přihlásit.“

Respondent VII

Respondent je 21letý muž, svobodný, bezdětný, žije s rodiči v rodinném domě. Ve VTOS byl poprvé, byl odsouzen na dva roky a propuštěn před dvěma měsíci. Mladý muž na mě od začátku působil jako rozmazlený mladý kluk, který od rodičů vždycky dostal to, co chtěl. Byl inteligentní, sebevědomí, odpovídal plynule, i když chvílemi s jízlivým úsměvem.

„Mám střední průmyslovku. Díky tátovi jsem se dostal i na vysokou, ale asi tak po měsíci jsem to zabalil. Neučil jsem se nikdy špatně, nejsem hloupý, jen mě to nebaví. Rodiče ke mně byli vždycky velmi tolerantní, vztahy mezi námi byly dobré, já si z jejich strany nemůžu na nic stěžovat. Neměli na mě moc čas, oni podnikají a tak jsem byl zvyklý mít nachystané peníze a mohl s nimi dělat, co jsem chtěl. Naši si samozřejmě mysleli, že je mám na jídlo, na pomůcky do školy, na koníčky, vždycky mě podporovali a podporují pořád. Já jsem za ně hostil holky i kluky ze třídy, všichni mi záviděli, jak se mám. Žil jsem si na vysoké noze. Odsouzený jsem byl poprvé. Bylo to za krádeže, kterými jsem si vylepšoval situaci, když jsem dostal od rodičů méně peněz a nevyšel s nimi. Byl jsem mezi kamarády za hvězdu a nechtěl jsem vypadat, že na to nemám. Ve vězení jsem nebyl pracovníčně zařazen, nechtěl jsem. Jednou jsem byl na kurzu, myslím, sociálně – psychologický výcvik, chtěl jsem nějak vyplnit čas, který se tam hrozně vleče. Vícekrát jsem tam nešel. Chodil jsem hrát fotbal, díval se na televizi a psal domů. Před tím, než mě zavřeli, jsem kurátora neznal, ve vězení za mnou nebyl, jen naši za ním byli, když jsem byl zavřený, poradit se, jak se má postupovat až mě pustí. Šel jsem za ním po propuštění, nahlásit se, že mě pustili, nic po něm vyřizovat nepotřebuju, s rodiči bydlím dál, doklady mám také, žádné dávky nechci. Jen jsem se nahlásil na pracák. Práci mi snad sežene táta. Práci kurátora nevnímám nijak, nic jsem po něm nechtěl. Domluvili jsme se, že můžu kdykoliv přijít, kdybych potřeboval pomoc, jen se mám pokud to půjde dopředu ohlásit, není pořád jen v kanceláři. Naznačil mi, čeho se mám vyvarovat. Také se ptal, jestli nechci nějakou odbornou pomoc, ale odmítnul jsem. O kurátorovi jsem se dozvěděl až v kriminále, mluvili o něm ostatní vězni, potom rodiče, když za mnou byli na návštěvě a před propuštěním mi o něm řekl i sociální pracovník věznice.“

Respondent VIII

Respondentka je 28letá žena. Je vdaná, má dvě děti, žije s manželem a dětmi v obci ve správním obvodě Žďár nad Sázavou. Ve VTOS byla poprvé za ublížení na zdraví z nedbalosti – dopravní nehoda. Byla odsouzena na deset měsíců. Propuštěna byla před 3 měsíci. Paní na mě při začátku rozhovoru působila velmi zakřiknutým dojmem, byla tichá, bez průbojnosti. Postupně se rozpovídala, byla milá, ale stále smutná. Hovořila plynule, bojovala s emocemi. Na konci rozhovoru se mi svěřila, že je asi dobře, že o „tom“ mluvila zase s někým nestranným.

„Jsem vyučená švadlena a šila jsem pro jednu firmu u nás v obci. Rodinné zázemí jsem měla vždycky výborné. Vyrůstala jsem na vesnici s rodiči a sestrou, neměli jsme nikdy žádný větší problém v našich vztazích. Vdala jsem se, bydlíme v rodinném domě v 1.patře a rodiče bydlí v přízemí. Mám 2 děti, kluka a holku. Manžel je moc hodný, nikdy mi neřekl křivé slovo. Na celou mou rodinu se mohu spolehnout i potom co se stalo. Byl to můj první trest odnětí svobody a pevně věřím, že poslední. Víte, já jsem bourala s autem mojí vinou a odnesli to cizí lidé. Uvědomuji si, co jsem udělala, ale vím, že to nejde vrátit. Já bych vězení už podruhé nezvládla, bylo to pro mě strašné, cítila jsem osamocení, měla jsem velký strach a úzkost z přerušování styku se svou rodinou. Měla jsem pocit, že jsem ztratila pevnou půdu pod nohama, nikdy jsem nebyla průbojná a energická, což mi zrovna tam celkem chybělo. Bojovala jsem sama se sebou, se svými náladami, byla jsem vztahovačná, když měla nějaká jiná vězeňkyně nějaké připomínky. Myslela jsem na minulost a všichni mi říkali, ať myslím hlavně na budoucnost. Spolupracovat s panem kurátorem jsem začala až ve VTOS. Přijel tam za mnou, mluvili jsme spolu o mém strachu o rodinu a co je potřeba zařídit. Manžel ho navštívil také, aby se poradil. Ve věznici jsem nebyla pracovně zařazena, když bylo potřeba, uklízela jsem venkovní prostranství. Po domluvě se sociální pracovníci jsem docházela na psychologickou terapii, zúčastnila jsem se kroužku rukodělných prací. Půjčovala jsem si knihy, četla a psala dopisy domů. Manžel za mnou jezdil, děti ne. Nechtěla jsem, aby to tam viděli. Děti ví, co se stalo, jsou sice ještě malé, ale báli jsme se, kdyby jim někdo něco ošklivého říkal, aby věděli pravdu. Naštěstí k synovi se spolužáci i učitelé ve škole chovali naprosto normálně a nikdo mu nic neříkal. A dcera je ve školce, tam to také nikdo neřešil. Po propuštění z věznice jsem pana kurátora navštívila, aby mi poradil, kam mám všude jít a co mám zařídit. Naštěstí žádný azyl jsem nepotřebovala shánět,

s rodinou jsem byla stále v kontaktu, doklady jsem měla. Poslal mě tedy na úřad práce na zapsání do evidence uchazečů o zaměstnání, nabídl mi, že můžeme s manželem zajít do manželské poradny, abychom zvládli co nejlépe mé zařazení zpět domů. Mohu za ním přijít, kdyby se vyskytl nějaký problém. Teď jsem tady vlastně podruhé. Zvládám to snad dobře. Samozřejmě mám ještě stavy, kdy myslím tam na tu hrůzu, ale doma mi se vším pomáhají. Přišla jsem vlastně nahlásit, že mě snad vezmou zpět do té firmy, kde jsem šila před tím. Mám z toho velkou radost. Práci kurátora vnímám pozitivně. Pomohl mi psychicky, poradil mi se zařízením všech potřebných záležitostí, mluvil se mnou hezky. Poděkovala jsem mu za jeho přístup a vstřícnost. Dozvěděla jsem se o něm od sociální pracovnice ve věznici, než za mnou přijel.“

Respondent IX

Respondent je 29letý muž, rozvedený, má jedno dítě (nežije s ním, dítě žije s matkou), žije u přítelkyně v obci ve správním obvodu. Byl odsouzen za zanedbání povinné výživy na 1,5 roku. Ve VTOS byl poprvé a propuštěn před týdnem. Atmosféra při rozhovoru byla dobrá, odpovídal srozumitelně na mé otázky, chvílemi se zamyslel a měla jsem z něj pocit, že svého činu lituje, ale trest přijal jen na půl, myslí si, že není sám, kdo za něj může.

„Mám střední průmyslovou školu. Pracoval jsem v kanceláři jedné firmy, jenže se snižovaly stavy a já dostal výpověď. Tím to všechno začalo. Vztahy v rodině jsme měly dobré. Vyrůstal jsem se sestrou a oběma rodiči v bytovce. Naši nás vychovávali spravedlivě, i když já, jako mladší jsem měl někdy výhody. Manželství mi nevyšlo, měli jsme s manželkou jiné názory a hádali se. Je pravda, že po rozvodu jsem se synovi moc nevěnoval a ztrátou zaměstnání jsem přestal i platit výživné. Občas jsem si sehnal brigádu, ale to nestačilo a dluh se zvyšoval. Nemohl jsem sehnat žádnou dostupnou práci v bydlišti a přes půl republiky jsem jezdit nechtěl. Bydlel jsem s přítelkyní a nechtěl ji nechávat samotnou. Byl jsem odsouzený poprvé a vrátit už bych se tam nechtěl. Spolupráce s kurátorem začala ve VTOS, kdy jsme hledali řešení mé situace. Ve věznici jsem byl pracovně zařazen, chtěl jsem, potřeboval jsem začít splácet dluh. Dělal jsem veškeré práce, které bylo potřeba – stavební, instalatérské, úklidové. Ve volném čase jsem navštěvoval přednášky sociálně právního poradenství. Jinak jsem se moc nezapojoval do aktivit s ostatními spoluvězni. Neměl jsem zájem. Teď po propuštění jdu za kurátorem požádat o pomoc při vyřizování papírů na sociální zabezpečení. Dostanu prý vyjádření

na pracovní úřad k poskytnutí dávky mimořádné okamžité pomoci. Chtěl bych ještě poradit jak postupovat při splácení pohledávek co mi vznikly. S bytováním pomoc nepotřebuji, přítelkyně na mě vydržela čekat, tak uvidíme zda, vydrží i mé propuštění. Musíme si na sebe zase zvyknout. Bývalé manželce jsem napsal, že budu propuštěn a chtěl bych vidět syna. Práci kurátora vnímám zatím kladně, ale doufám, že ho nebudu moc potřebovat. Budu se to všechno snažit zvládnout, bude to těžký i díky politice a vládě, která to tady vede. Obyčejní lidé jsou jí ukradený. O kurátorovi jsem se dozvěděl už před tím, než mě zavřeli, říkali mi o něm na sociálce (státní sociální podpoře). Měl jsem za ním jít, možná by mi tenkrát něco poradil“.

Respondent X

Respondent je 25letý mladý muž, svobodný, bezdětný. Bydlí s rodiči v obci ve správním obvodě. Ve VTOS byl poprvé, za loupežné přepadení byl odsouzen na 3,5 roku. Propuštěn byl před měsícem. S rozhovorem souhlasil, říkal, že je rád, že může mluvit po takové době s někým „normálním“. Podle mého názoru je to takový ten „borec“, který si na určité služby umí najít lidi a ve vězení se dozvěděl informace jak využít veškeré nároky na všechno, co se dá. Nehodnotí situaci po svém propuštění příliš reálně.

„Jsem vyučený automechanik, pracoval jsem v autoservise a pak ještě doma v garáži. Auta mě vždycky bavily, no taky jsem na to dojel. Doma jsme byli všichni v pohodě, brácha je jinej než já, takovej chytrolín, ale problémy jsme mezi sebou neměli, nebo jen takový ty normální. Naši nás vychovávali spravedlivě, ale já jsem měl víc průserů. Tím, že jsem spravoval auta i doma jsem si na svou zábavu do jisté chvíle vydělal a po rodičích toho moc nechtěl, některé dny mě ani neviděli. Pak jsem se zamiloval do jednoho auta a na ten největší průser bylo zaděláno. Udělal jsem elpíčko (loupežné přepadení) benzínky a bylo. Zavřený jsem byl poprvé. Pracovně zařazen jsem byl až skoro po roce, nejdřív jsem dělat ani nechtěl a pak nebyla práce. Pak jsem se snažil, chtěl jsem zkusit pépěčko (slangově podmínečné propuštění po pŕlce trestu). Dělal jsem všechno proto, abych se dostal ven, brigády, plnil jsem tzv. resocializační program, chodil jsem na přednášky o chování, besedy o získání zaměstnání, ale měl jsem dva kázeňáky a na pŕlku mě soud nepustil. Pak už mi to bylo jedno. Spolupráce s kurátorem byla až ve VTOS. Před vězením jsem nevěděl, že existuje. Pomohl mi už v kriminále s podáním žádosti na pépěčko. Teď po propuštění mi pomohl vyřídit doklady, poradil mi, o jaké dávky bych mohl zkusit zažádat na pracáku, ale mně se jich zdá málo. Bydlet jsem šel zpět

k rodičům, naštěstí mě vzali zpět, takže azyl mi hledat nemusel a chtěl bych zase začít opravovat auta, aspoň doma v garáži, abych si vydělal na splácení svých dluhů. Dohodli jsme se na další schůzce, budu také pod dohledem mediační a probační služby. Upozornil mě, ať si dám pozor na kontakt s bývalými spoluvězni až je propustí. Jeho práci vnímám celkem kladně. Dozvěděl jsem se o něm v kriminále, od ostatních vězňů a sociálního pracovníka“.

Respondenti z pozice kurátora

Pro lepší porovnání získaných údajů, jsem provedla rozhovor i s dvěma kurátory. Oba byli muži. První kurátor pracuje na sociálním odboru v našem městě a druhý má na starosti sousední spádovou oblast. Oba kurátoři byli ochotní, jejich odpovědi byly srozumitelné, dostačující pro můj výzkum. Objasnili mi spoustu informací, ve kterých jsem tápala. Byla jsem vděčná za jejich ochotu a čas. Kurátoři byli obeznámeni, že jejich odpovědi budou použity v mé bakalářské práci a neměli žádné námítky.

Kurátor I

„Je mi 45 let. Mám vysokoškolské vzdělání, obor sociální pedagogika, ukončené magisterskou zkouškou. Jsem rád, že jsem studium dokončil a měl všechny předměty, které nyní plně využívám v každodenní praxi. Nejen sociální pedagogiku, ale i psychologii, právo, penologii, speciální pedagogiku a další. Studium bych doporučil nejen ostatním kolegům, ale všem lidem, kteří se chtějí věnovat práci s lidmi ohroženými sociálním vyloučením. Počet obyvatel v mém správním obvodu je 45 tis. Aktuálně mám 800 lidí ve VTOS, počítám všechny tresty a průměr délky trestů je 3 roky. Nejvíce spolupracuji s orgány činnými v trestním řízení, kterými je Policie ČR, státní zastupitelství, soudy, dále je to probační a mediační služba, neziskové organizace. Spolupráce s nimi je v pořádku, nemám žádný problém se na ně obrátit. Chtěl bych zdůraznit kladnou spolupráci s vězeňskou službou ČR. U ní jsou pro mě velmi důležité osobní znalosti pracovníků věznic. Je to významné při mých návštěvách odsouzených ještě před propuštěním. Ročně mám tak 160 klientů, z toho ve VTOS 50, těsně po VTOS 80 a 30 je ostatních klientů např. bez přístřeší. Podle mého vypořádání uvádí tak 2/3 klientů pravdivé údaje a 1/3 nepravdivé. Zájem o změnu má jak kdo, je to tak, 25% klientů má a 75% klientů nemá. Mají hlavně ti, kteří byli zavřeni poprvé a také ti, kteří za sebou mají nějaké zá-

zemí, ať už rodinné, přátelské, materiální a mají kde bydlet. Jen tak 1 z 20, kteří už tam byli 5 a vícekrát se snaží o změnu. Situace v legislativě se pro nás změnila k lepšímu, oproti tomu, jak to bylo dřív, to netvrdím, ale pořád tam jsou mezery. Máme k této agendě ještě jiné činnosti, někdy překážky ze strany zaměstnavatele, velká kilometrická vzdálenost jednotlivých věznic a další. Mám pocit, že by zakotvení v zákoně mohlo být větší. Víím, že kurátoři spolupracují na tvorbě zákona o sociální práci, který je v současné době připravuje legislativní výbor MPSV, kde jsou navrhované konkrétní specifikace kurátorské činnosti, to by mělo pomoci.“

Kurátor II

„Je mi 48 let, dělám tohle povolání již 18 let. Nejdřív jsem vystudoval střední policejní školu MVČR a potom dálkově vysokou školu obor speciální pedagogika. Ukončil jsem studium jako bakalář. Vííte při práci s lidmi, kteří jsou na ulici nebo propuštění z vězení jsou poznatky ze studia k nezaplacení. Využívám naprosto všech předmětů, které jsme se učili, od základů psychologie, přes sociální a speciální pedagogiku až k právu. Moje využití studia potvrzuje, že sociální pedagogika je multidisciplinární obor, který je plně využíván v resocializaci člověka. Samozřejmě využívám i poznatků z mého zaměstnání u policie. Ve správním obvodu kde působím je 30 tisíc obyvatel. Ve VTOS je aktuálně 450 lidí, počítám muže i ženy. Průměrná délka trestů je 2,5 roku. Spolupracuji, asi jako všichni mí kolegové s orgány činnými v trestním řízení, což je policie ČR, státní zastupitelství, soudy, dále probační a mediační služba, úřady práce, dobrovolnické organizace, neziskové organizace a další. Za velmi kladnou spolupráci hodnotím spolupráci s vězeňskou službou ČR, která při mých návštěvách odsouzených před propuštěním dost znamená. Problém je někdy se státním zastupitelstvím a soudy, ale to bývá jen výjimečně ve složitějších případech. Počet spolupracujících klientů ročně je cca 145. Ve VTOS jich momentálně je 40, těsně po propuštění 65 a ostatních klientů tak 40. Za léta své praxe jsem vypožoroval, že tak 75% klientů uvádí pravdivé údaje a 25% nepravdivé. Stejně na procenta to je se zájmem o změnu, ale obráceně na významu. 75% nemá zájem o změnu a 25% má. Chtěli by jejich problém přehodit na ostatní, ať ho někdo vyřeší. Je to velmi smutná statistika a myslím si, že bude hůř. Podle mého názoru by sociální kurátor měl mít v legislativě pevnější zakotvení. I když musím podotknout, že to bylo před pár lety horší. Hlavně bychom měli mít menší počet klientů na starost, abychom měli na každého dostatek času a nebyli omezováni a limitováni jinou agendou. Problémem kurátorů v menších městech jsou kumulované funkce, což je nejasné vymezení pra-

covního úvazku, zastávám funkci drogového koordinátora, romského poradce, opatrovníka.“

5.5 Analýza dat

Vybraným respondentům z řad klientů sociálního kurátora jsem položila celkem 11 otázek. Sociálním kurátorům jsem položila 9 otázek. Otázky byly zaměřeny na spolupráci klient kurátor, oblast pomoci od sociálního kurátora, spolupráci s ostatními orgány činnými v trestném řízení. Respondenty byli 8 mužů a 2 ženy. Sociální kurátoři byli 2 muži.

Z uvedených odpovědí respondentů z řad klientů sociálního kurátora vyplívá:

1. Věk uvedených respondentů se pohyboval mezi 21 až 54 roky. 6 respondentů bylo ve věkové hranici do 30 let. 2 respondenti byli ve věku od 50 do 60 let. Po jednom respondentovi byl zastoupen věk 30 až 40 let a 41 až 49 let. Ženy byly ve věku 28 a 50 let. Výsledky potvrzují předpoklady, které se týkají věku a pohlaví trestně stíhaných, kdy nejvíce je ve věku 21 až 30 let a převažují muži nad ženami.
2. Nejvíce respondentů bylo vyučeno, celkem 4 muži a 1 žena. Středoškolské vzdělání měli 3 respondenti. Pouze základní vzdělání měli 1 muž a 1 žena. Tím, se potvrdilo, že většina pachatelů má nižší stupeň vzdělání.
3. Většina respondentů (7) vyrůstalo v úplné rodině, 1 pouze s matkou, 1 s matkou a sourozencem a 1 je z dětského domova. Ženy měly oba rodiče, ale u jedné otec matku bil. Nynější rodinný stav je u 3 mužů rozvedený, 4 muži jsou svobodní, z toho 1 má dítě a 1 žena je svobodná, 1 muž ženatý a 1 žena vdaná. I když většina respondentů měla oba rodiče, byli v rodinách jistá negativa např. časová zaneprázdněnost, poskytování nadměrné finanční podpory, výhody mladšího sourozence, výhody „jedináčka“, volná výchova. Moje zjištění se přiklání k domněnce, že nestandardní rodinné zázemí negativně ovlivňuje vztah k budoucímu rodinnému životu.
4. Několikrát soudně trestaní – recidivisté byli 3 muži a 1 žena, 6 respondentů bylo odsouzeno poprvé.
5. Většina respondentů byla v době trestu pracovně zařazena, celkem 6 mužů a 2 ženy. 1 muž pracovat nechtěl, u 1 nebyla žádná práce. Potvrzuje pravidlo, že většinou když odsouzený chce pracovat, práce mu je přidělena, někdy však až po delší době.

6. Většina respondentů využívala volnočasové aktivity, celkem 8. 1 respondent navštěvoval kroužek angličtiny.

7. Spolupráci se sociálním kurátorem po propuštění uvedli všichni respondenti. Spolupráci s kurátorem už před VTOS měli 2 muži a 1 žena, ve VTOS spolupracoval kurátor se 4 muži a 1 ženou. Začátek spolupráce až po VTOS byla u 2 mužů, za kterými ve věznici nebyl. V tomto případě se potvrdilo, že kurátor na návštěvy za odsouzenými jezdí, ač třeba pouze 1x za celý výkon trestu.

8. Většina respondentů v počtu 8 uvedla jako oblast pomoci při návštěvě kurátora pomoc s dávkou mimořádné pomoci a radou s ostatními dávkami. 2 muži a 1 žena potřebovali pomoc s bydlením, z toho 1 muž zatím nebylo nic nalezeno. S vyřízením osobních dokladů potřebovali pomoc 3 respondenti. Nabídky zaměstnání chtěli 2 respondenti, 1 v kombinaci s vytvořením životopisu. Obě ženy a 1 muž našli u kurátora psychickou podporu. Jedné ženě pomohl sehnat vybavení do bytu. O radu jak postupovat dál, přišli žádat také rodiny 3 respondentů. Pouze 1 muž po kurátorovi nic nechtěl, přišel se nahlásit, přesto mu byla nabídnuta pomoc, když bude potřebovat.

9. Většina respondentů vnímá práci kurátora kladně, 1 muž záporně – uvádí, že pro něj kurátor neudělal nic podle představ, 2 muži vnímají práci napůl kladně a napůl záporně, představovali by si větší pomoc.

10. Ve věznici se o kurátorovi dozvědělo 6 mužů a 1 žena, před odsouzením znal kurátora od vidění 1 muž a 1 muž o něm pouze věděl z doslechu a 1 žena ho znala osobně.

11. O kurátorovi se dozvěděli 2 muži + 1 žena od sociálních pracovníků věznice, 3 muži od spoluvězňů, z toho 1 muže upozornili i rodiče a 1 vychovatel ve věznici. U 1 muže byla přihláška k návštěvě kurátora vyvěšena na nástěnce ve věznici. Žena ho znala od policie, 1 muž ze sociálního odboru a 1 muž od pracovníků Státní sociální podpory.

Z odpovědí sociálních kurátorů vyplívá:

1. Oba jsou skoro stejného věku, do 50 let.

2. Vzdělání obou splňuje podmínky § 110, zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, že k odborné způsobilosti k výkonu povolání sociálního pracovníka je třeba vysokoškolské vzdělání zaměřené např. na sociální pedagogiku, speciální pedagogiku. První ukončil vzdělání titulem magister (Mgr.) a druhý bakalář (Bc.).

- 3.** Počet obyvatel ve správním obvodu se liší zhruba o 15 000, první kurátor má větší správní obvod než druhý.
- 4.** Tím se také liší aktuální počet odsouzených ve VTOS. První kurátor má o necelou polovinu více odsouzených. Průměr trestů se liší půl rokem.
- 5.** Oba uvádějí stejné orgány činné v trestním řízení a oba upozorňují na kladnou spolupráci z VS ČR, která je pro ně důležitá. Druhý kurátor si posteskl, že někdy je horší spolupráce se soudy a státním zastupitelstvím, pouze ve složitějších případech.
- 6.** Počet spolupracujících klientů se liší asi o 15 osob a to hlavně u klientů těsně po VTOS.
- 7.** Oba kurátoři se shodují na údajích, kdy cca 2/3 klientů uvádí pravdivé údaje a 1/3 nepravdivé údaje.
- 8.** U této odpovědi se také oba shodnou na údajích, kdy cca 1/3 má zájem o změnu sama a 2/3 klientů se snaží problém „přehodit“ na ostatní.
- 9.** Oba kurátoři mají pocit, že zakotvení v zákoně je samozřejmě lepší, než bývalo, ale mohlo by se ještě zefektivnit. První kurátor doufá v nový zákon o sociální práci, který se připravuje. Druhý kurátor vidí problém v kumulaci funkcí na menších městech.

ZÁVĚR

Svou bakalářskou práci jsem zpracovala na téma Pozice kurátora v systému penitenciární a postpenitenciární péče. Při zpracování bakalářské práce jsem se snažila popsat pozici kurátora při znovuzačleňování propuštěných osob do společnosti. Tato pozice je stejně diskutabilní jako samotný svět propuštěných z výkonu trestu.

Poznatky jsem čerpala z literatury a drobným sociologickým výzkumem. Výzkum byl proveden polostrukturovaným rozhovorem s klienty propuštěnými z výkonu trestu odnětí svobody i samotnými sociálními kurátory. Cílem bylo najít odpovědi na tři výzkumné otázky. Všechny tři byly zodpovězeny. Otázka č. 1 zněla: Jak je vnímána práce sociálního kurátora z pohledu propuštěných z VTOS? Odpověď: Z pohledu propuštěných je ve velké většině vnímána práce sociálního kurátora kladně. Otázka č. 2: Používají sociální kurátoři při své práci poznatků ze sociální pedagogiky? Odpověď: Sociální kurátoři se shodli na tom, že plně využívají poznatků ze svého studia sociální pedagogiky. Při výkonu své sociální práce jsou sociálním pedagogem, pro kterého jsou tyto znalosti důležitým faktorem k resocializaci osob vracejících se z VTOS a bez poznatků ze sociální pedagogiky, psychologie i práva by vykonávání jejich práce v podstatě nebylo vůbec možné. Otázka č. 3: Je pro kurátora problematická spolupráce s ostatními státními orgány a organizacemi? Odpověď: Spolupráce s ostatními státními orgány a organizacemi není problematická, pouze v některých případech je složitější.

Při mém sociologickém výzkumu se mnou všichni oslovení spolupracovali bezproblémově a ochotně. U klientů byla zřejmá na začátku rozhovoru jistá obava, ale v jeho průběhu se ztratila. Kurátoři i přes své pracovní vytížení byli vstřícní.

V bakalářské práci jsem popsala problematiku výkonu trestu odnětí svobody, během něhož se odsouzený adaptuje na nové prostředí, na novou sociální skupinu, osvojuje si určité zásady, hodnoty, chování a zvyká si postupně na novou sociální roli, kterou vězeň bezesporu je. Již během výkonu trestu je tedy použita penitenciární péče, jejímž cílem je předcházet sekundárním problémům spojených s pobytem za mřížemi a zejména další trestné činnosti. Penitenciární péče vytváří předpoklady pro plynulý přechod uvězněných do běžného způsobu života po propuštění na svobodu. Sociální kurátor při své kontinuální práci průběžně navštěvuje odsouzené ve věznicích, kde se neobejde bez úzké spolupráce s Vězeňskou službou. Působení kurátora je důležité v postpenitenciární péči, která nastává po propuštění odsouzeného na svobodu. Jejím cílem je aktivní začle-

nění propuštěného do společnosti. Důležitost v této péči spatřuji v individuálním přístupu, k možnosti nabídnout ubytování, práci, pomoc při řešení sociální a materiální situace, poskytnutí asistence při různých jednáních při návratu do běžného života a v psychické podpoře klienta.

Po zjištění informací ze svého výzkumu jsem přesvědčena, že činnost sociálních kurátorů patří k systému postpenitenciární péče zcela jednoznačně a je jeho nepostradatelnou a nenahraditelnou součástí. Jsem přesvědčena stejně tak, jak uvedl jeden z kurátorů, že bude klientů sociálního kurátora přibývat a že my a celá společnost bychom měli dělat vše pro to, aby bylo co nejméně lidí ohroženo sociálním vyloučením. Samozřejmě se snahou a aktivním zapojením těch lidí, kterým hrozí sociální vyloučení.

Bakalářská práce by mohla být využita v prostředí sociálních institucí, ve státních i neziskových organizacích jako pomoc při práci s odsouzenými a propuštěnými z VTOS. Na základě prováděného výzkumu by se mohl otevřít další směr výzkumu např. sledování vzájemné sociální interakce mezi klienty. Mohla by být podnětem pro další studium této problematiky a najít si své uplatnění i v dalších oborech např. penologii, kriminologii, kriminalistiku. Po mém sociologickém šetření vidím velký význam v sociálně pedagogickém vzdělání pro všechny pracovníky daného oboru, protože vzdělaný a kvalifikovaný odborník je schopen rozpoznat klientův problém a při vzájemné spolupráci naučit klienta zvládat obtíže v nelehkých životních situacích a umožnit mu tím aktivní účast na životě společnosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. *Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.*
2. *Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.*
3. *Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.*
4. *Zákon č. 366/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi.*
5. *Zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a změně souvisejících zákonů.*
6. *Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní*
7. *Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník*
8. *Zákon č. 169/1999 Sb., o trestu odnětí svobody*
9. *Zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody*
10. *Zákon č. 257/2000 Sb., o Mediační a probační službě České republiky*
11. *Vyhláška MPSV č. 504/2006 Sb.*
12. *Vyhláška MPSV č. 505/2006 Sb.*
13. *Metodický pokyn MPSV č. 2/2006 a 7/2007*
14. *Sdělení úřadu práce České republiky ze dne 21.12.2011*
15. ANTONI, P. *Práce sociálního kurátora – další otevřená otázka sociální politiky. Sborník přednášek ze XIV. konference sociálních pracovníků.* Praha: MPSV, 2004. ISBN 80-86552-92-6.
16. ANTONI, P. *Postavení sociálního kurátora ve světě propuštěných z výkonu trestu.* Hradec Králové, 2004. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové. Vedoucí práce Mgr. Karel Bauer.
17. BAJCURA, L. *Práva vězňů: Od vazby po propuštění z trestu odnětí svobody.* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, spol. s.r.o., 1999. 160 s. ISBN 80-7169-555-6.
18. BAKOŠOVÁ, Z. *Sociální pedagogika jako životná pomoc.* 3. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského, 2011. 251 s. ISBN 9788096994403.
19. *Časopis České vězeňství.* Praha: Vězeňská služba České republiky, 3/2008.

20. BEDNÁŘOVÁ, Z., PELECH, L. *Slabikář sociální práce na ulici – supervize, streetwork, financování*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2003. 104 s. ISBN 80-7239-148-8
21. ČERNÍKOVÁ, V., MAKARIUSOVÁ, V. *Sociální ochrana*. 2. přeprac. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1996. 156 s. ISBN 80-85981-36-X
22. ČERNÍKOVÁ, V., SEDLÁČEK, V. *Základy penologie pro policisty*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2002. 148 s. ISBN 80-7251-104-1
23. DAVIDOVÁ, I. a kol. *Metodická příručka pro sociální kurátory a metodiky sociální prevence*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2010. 150 s. ISBN 978-80-7368-628-4
24. GOJOVÁ, A. a kol. *Příručka pro metodiky sociální prevence a sociální kurátory*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2007. 85 s. ISBN 978-80-7368-329-0.
25. JŮZL, M. *Penologie a penitenciaristika*. Brno: IMS Brno, 2012
26. KELLER, J. *Úvod do sociologie*. 4. rozšířené vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. 181 s. ISBN 80-85850-25-7
27. KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.
28. KÝR, A. *Historická penologie 1/2006*. Praha: IV VS-Kabinet dokumentace a historie, 2006.
29. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 287 s. ISBN 80-7178-549-0
30. MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008. 380 s. ISBN 978-80-7367-502-8
31. MEZNÍK, J. a kol. *Základy penologie*. Brno: Vydavatelství MU v Brně-Právnická fakulta, 1995. ISBN 80-210-1248-X
32. MOTEJL, O. a kol. *Sborník stanovisek veřejného ochránce práv č. 6 – Vězeňství*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2010. ISBN 978-80-7357-606-6
33. MÜHLPACHR, P. *Speciální pedagogika*. Brno: IMS Brno, 2010.
34. MÜHLPACHR, P. a kol. *Sociální pedagogika II*. Brno: IMS Brno, 2011.
35. MÜHLPACHR, P. *Sociální a postpenitenciární péče*. Brno: IMS Brno, 2004.

36. NETÍK, K., NETÍKOVÁ, D., HÁJEK, S. *Psychologie v právu*. Praha: C. H. Beck, 1997. 140 s. ISBN 80-7179-177-6.
37. NOVOTNÝ, F. a kol. *Trestní právo hmotné*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. 314 s. ISBN 80-86473-67-8.
38. NOVOTÝ, O., ZAPLETAL, J. *Kriminologie. 2. Přepracované vyd.* Praha: Aspi Publishing, 2004. 541 s. ISBN 80-7357-026-2.
39. *Slovník cizích slov*. Praha: SPN, 1971.
40. SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie I. 1. vyd.* Liberec: Technická univerzita, 2007. 57 s. ISBN 978-80-7372-203-6
41. VOŇKOVÁ, J., CHALUPOVÁ, J. *Sociální práce s pachateli. 1. vyd.* Praha: Leges, 1992. 125 s. ISBN 80-85638-01-0.
42. ZAPLETAL, J. *Prevence kriminality. 2. přepracované vyd.* Praha: Policejní akademie České republiky, 2005. 108 s. ISBN 80-7251-200-5.

Internetové zdroje

<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/rychla-fakta/>
(18.4.2013,17:30 h)

<http://www.zdarns.cz/o-meste/> (11.3.2013,09:20 h)

<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/polostrukturovany-interview>
(8.3.2013,10:15 h)

<http://www.kr-vysocina.cz/socialni-poradenstvi/d-4000105/p1=1274> (9.2.2013,20:02 h)

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soci%C3> (29.1.2013,19:20 h)

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Recidiva> (10.1.2013,18:50 h)

<http://iuridictum.pecina.cz/w/Trest> (9.1.2013,18:20 h)

<http://www.eticky-kodex.cz/eticky-kodex-socialnich-pracovniku-cr/> (7.1.2013,17:50 h)

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Aj.	A jiné.
Atd.	A tak dále.
ČNR	Česká národní rada
ČR	Česká republika.
MopS	Mimořádná okamžitá pomoc sociální
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
RIAPS	Regionální institut ambulantních psychosociálních služeb
VTOS	Výkon trestu odnětí svobody
Tj.	To je.
Tzv.	Tak zvané.

SEZNAM PŘÍLOH

- PI** Otázky k rozhovoru s klienty sociálního kurátora
- PII** Otázky k rozhovoru se sociálními kurátory
- PIII** Informační leták terénního programu AL PASO
- PIV** Stavby vězňených osob
- PV** Ukázka vyjádření k MopS

PŘÍLOHA PI: OTÁZKY K ROZHOVORU S KLIENTY SOCIÁLNÍHO KURÁTORA

1. Kolik je vám let?
2. Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
3. Jaké jste měl rodinné zázemí před VTOS?
4. Jaký je počet vašich trestů?
5. Byl jste ve VTOS pracovně zařazen?
6. Zúčastnil jste se ve VTOS nějakých volnočasových aktivit, terapií, přednášek?
7. Spolupracoval jste s kurátorem již před, v nebo až po VTOS?
8. Jaká byla oblast pomoci od kurátora po vašem propuštění?
9. Jak vnímáte práci sociálního kurátora?
10. Kdy jste se o kurátorovi dozvěděl?
11. Od koho, nebo kde jste se o kurátorovi dozvěděl?

PŘÍLOHA PII: OTÁZKY K ROZHOVORU SE SOCIÁLNÍMI KURÁTORY

1. Kolik je vám let?
2. Jaké je vaše nejvyšší ukončené vzdělání?
3. Jaký je počet obyvatel ve vašem správním obvodu?
4. Jaký je počet osob z vašeho správního obvodu ve VTOS?
5. S jakými orgány činnými v trestním řízení spolupracujete a jaké je hodnocení spolupráce?
6. Jaký je počet s vámi spolupracujících klientů ročně?
7. Uvádí klienti pravdivé údaje?
8. Mají klienti sami zájem o změnu, nebo se snaží problém „přehodit“ na ostatní?
9. Myslíte si, že sociální kurátor má dostatečné zakotvení v legislativě?

PŘÍLOHA PIII: INFORMAČNÍ LETÁK TERÉNNÍHO PROGRAMU AL PASO

AL PASO

„DEN PROPUŠTĚNÍ Z VĚZENÍ JE DNEM, NA KTERÝ
NETRPĚLIVĚ ČEKÁTE, UPÍNÁTE SE K NĚMU.
JE TO ALE TAKÉ ZÁROVEŇ DEN, KDY ZAČÍNÁ
NEJISTOTA, NOVÉ PROBLÉMY, NOVÁ SETKÁVÁNÍ,
NOVÉ SITUACE.“

Pro koho je podpůrný program určen?

- dospělým a mladistvým osobám vracějícím se z výkonu trestu odnětí svobody, kteří mají bydliště v regionu Žďár nad Sázavou, nebo jejich rodinným příslušníkům

Jaký je cíl programu?

- pomoci Vám překlenout první dny a měsíce po propuštění z vězení

Co Vám nabízíme, pokud jste ještě ve vězení?

- písemný kontakt, dopisování - kontaktujte nás nejpozději 3 měsíce před výstupem nebo podáním žádosti o podmíněné propuštění
- můžeme společně naplánovat změny po výstupu z vězení (bydlení, práce...)
- podpoříme Vás při řešení Vaší náročné životní situace
- můžeme zprostředkovat kontakty s lidmi, kteří Vám mohou nějakým způsobem pomoci (rodina, blízcí...)
- osobní kontakt (pokud bude z režimových důvodů umožněn)

Co Vám nabízíme po propuštění z vězení?

- individuální poradenství
 - nácvik sociálních dovedností
 - podpůrná asistence
- (např. při vyřízení osobních dokladů, sociálních dávek, ubytování, tvorbě splátkového kalendáře, řešení penále, nácviku hospodaření, zvýšení PC gramotnosti, řešení osobních problémů, vztahů s rodinou, zprostředkování právního poradenství a duchovní služby...)

OBLASTNÍ CHARITA
ŽĎÁR NAD SÁZAVOU

AL PASO

Horní 22, Žďár nad Sázavou

mob.: 777 755 469, e-mail: alpasozdar@charita.cz

PŘÍLOHA PIV: STAVY VĚZNĚNÝCH OSOB

STAVY VĚZNĚNÝCH OSOB

poslední aktualizace: 17.4. 2013, 6:00

Vězněné osoby

	ženy	muži
dospělí	848	15 254
mladiství	4	97
chovanci*	2	33
celkem	16 238	

* zabezpečovací detence

Obvinění - výkon vazby

	ženy	muži
dospělí	159	2 200
mladiství	1	34
celkem	2 394	

Odsouzení - výkon trestu

	ženy	muži
dospělí	689	13 054
mladiství	3	63
celkem	13 809	

Zaměstnanost odsouzených*

	stav
zaměstnanost v březnu 2013	69,10 %
průměrná zaměstnanost v roce 2012	58,83 %
průměrná zaměstnanost v roce 2011	59,63 %
průměrná zaměstnanost v roce 2010	62,35 %
průměrná zaměstnanost v roce 2009	57,99 %

* Do zaměstnanosti odsouzených se počítají i vzdělávací a terapeutické programy.

PŘÍLOHA PV: UKÁZKA VYJÁDŘENÍ K MOPS

MĚSTSKÝ ÚŘAD ŽĎÁR NAD SÁZAVOU
ODBOR SOCIÁLNÍ
ŽIŽKOVA 227/1, 591 31 ŽĎÁR NAD SÁZAVOU

VYJÁDŘENÍ

k poskytnutí dávky mimořádné okamžité pomoci z důvodu ohrožení osoby sociálním vyloučením (dále MopS), sepsané podle § 7 a § 50 zákona číslo 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění předpisů, v kanceláři sociálního kurátora dne 23. dubna 2013 .

Žadatel o MopS

Jméno a příjmení :

Rodné číslo :

Trvalý pobyt :

Číslo občanského průkazu :

Popis životní situace žadatele o Mops

Pan byl propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody dne Při výstupu obdržel finanční výpomoc ve výši 500,-Kč. Během výkonu trestu nebyl pracovně zařazen. Bydlení má zajištěno Dluhy na zdravotním pojištění neuvádí. Občanský průkaz má. Byl informován o evidenci na úřadu práce.

V současné době nemá dostatek finančních prostředků na pokrytí svých základních životních potřeb a neposkytnutím dávky by byl ohrožena sociálním vyloučením. Dávku doporučuji vyplátit neprodleně.

Na základě výše uvedených skutečností **d o p o r u č u j i** vyplatit MopS ve výši **1.000,- Kč**.

V Žďáře nad Sáz.2013

.....
razítka a podpis – Mgr. Jaromír Pospíchal
sociální kurátor

Jeden výtisk osobně převzal :